

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

СІЧЕНЬ 2016

У К Р А Ї Н И В і й с ь к о

№1 (183)

Вони постали каменем, як неприступна скеля,
На них залізом плавленим валились сотні тон,
Та їх кістки не тріснули – не витримала стеля,
Та дух їх не зламався – не витримав бетон!

ВОГОНЬ

ЗАПЕКЛИХ НЕ ПЕЧЕ

ЗАХИСТИ СВОЇХ!

ПІДПИШИ КОНТРАКТ ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ

ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ,
ЩО ВІДСЛУЖИЛИ 11 МІСЯЦІВ СЛУЖБИ
ПО МОБІЛІЗАЦІЇ (СТРОКОВУ СЛУЖБУ),
або ГРОМАДЯНИ, ЗВІЛЬНЕНІ
З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ
ПІД ЧАС ДІЇ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ
(з БЕРЕЗНЯ 2014)

**МОЖУТЬ ПІДПИСАТИ
КОНТРАКТ
ЗІ ЗБРОЙНИМИ
СИЛАМИ УКРАЇНИ**

ВИКОРИСТАЙ СВІЙ ДОСВІД ТА ОТРИМАЙ:

Одноразову грошову допомогу для мобілізованих – від 11024 до 13780 грн

Безкоштовну вищу освіту після першого контракту (в т.ч. 6 місячного) без відриву

Можливість контракту **лише на 6 місяців**

Місце роботи і посада зберігаються, а з бюджету компенсується середній заробіток

Грошове забезпечення військовослужбовцям за контрактом у розмірі до 7 тис. грн. (для рядових посад)

Виплату грошової компенсації за піднайом житла (рядовим та сержантам)

ЗАЦІКАВИВСЯ? ЗВЕРНИСЯ ДО ВІДДІЛЕННЯ
ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ
ЧАСТИНИ АБО ДО ВІЙСЬКОМАТУ
ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ НА ОБЛІКУ.

WWW.MIL.GOV.UA/CONTRACT
0 800 50 00 51

ЗМІСТ

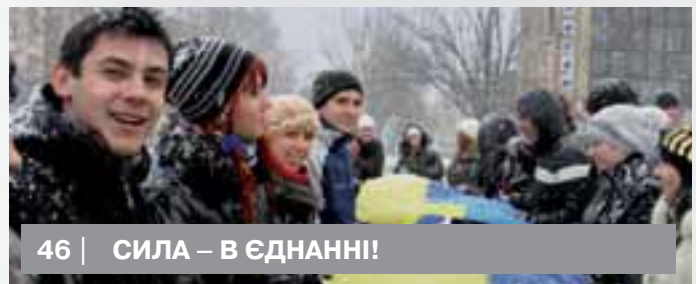
- 2 | РЕФОРМА ВІЙСЬКА**
Міністр оборони України
генерал армії України Степан Полторак:
«Нашим головним пріоритетом і завданням
залишається реформа Збройних Сил»
- 6 | ГЕРОЇ СЕРЕД НАС**
«Кіборги»: рік по тому.
Вони змінили війну, а війна змінила їх
- 12 | «Герої-«кіборги»: це приклад
української мужності, українського духу»**
- 14 | РЯДКИ, НАРОДЖЕНІ ДУШЕЮ**
- 16 | ГОРДІСТЬ І БІЛЬ**
Луганський аеропорт –
символ стійкості наших воїнів
- 18 | РЕПОРТАЖ З ПЕРЕДОВОЇ**
Вони захищають Мар'їнку
- 21 | ТВОЇ СИНИ, УКРАЇНО!**
Ми на своїй землі!
- 24 | З КОГОРТИ МУЖНІХ**
Вірні завжди!
- 28 | СЛУЖБА СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ**
Пробачив ворога й повірив у Бога:
історія офіцера, якому доля дала
шанс на життя
- 30 | МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АТО**
Допомогти та врятувати
- 34 | ТВОЇ ДОНЬКИ, УКРАЇНО!**
Берегиня сердець
- 36 | Янголи добра**
- 40 | ЗА УКРАЇНУ!**
Наші страждання не були даремними...
- 46 | 97-МА РІЧНИЦЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ**
Сила – в єднанні!
- 50 | 29 СІЧНЯ – ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ГЕРОЇВ КРУТ**
«На Аскольдовій могилі поховали їх...»
- 54 | МЕНТАЛЬНІСТЬ ОКУПАНТІВ**
«Загадкова російська душа»:
брехня заради «святої справи»
- 58 | НЕМИРНИЙ АТОМ**
Найжахливіша зброя
- 62 | ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНА ПІСНЯ**
Під чернігівським брендом

6 | ВОНИ ЗМІНИЛИ ВІЙНУ, А ВІЙНА ЗМІНИЛА ЇХ

18 | РЕПОРТАЖ З ПЕРЕДОВОЇ

46 | СИЛА – В ЄДНАННІ!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник:
Міністерство оборони
України

Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;

**Заступник головного
редактора:**
Андрій МИРОНЧУК.

Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014
Підписано до друку:
28.01.2016 р.

Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.

Наклад: 2615
Віддруковано
ТОВ «Інтер Прінт 1»
Передплатний індекс: 74101
Передплату можна оформити
в усіх поштових відділеннях
зв'язку
**Свідцтво про державну
реєстрацію:**
КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО,
Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.

Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ,
Юрій КУЗНЕЦОВ,
Олег СУШИНСЬКИЙ,
Галина ЖОЛТІКОВА.

Кореспонденти:
Валерія СОКОЛІК,
Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформ-агентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відпо-відальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використан-ня можливе лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

МІНІСТР ОБОРОНИ УКРАЇНИ СТЕПАН ПОЛТОРАК:

«НАШИМ ГОЛОВНИМ ПРІОРИТЕТОМ
РЕФОРМА

ГЕНЕРАЛ АРМІЇ УКРАЇНИ

І ЗАВДАННЯМ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ»

2014 та 2015 роки видалися дуже важкими для нашої держави. Протидіючи російській агресії, Україна одночасно була змушена відновлювати боєздатність армії, аби захистити свою територіальну цілісність. Керівництво держави, війська розробляло та вдосконалювало законодавчі й інші документи, які охопили весь комплекс оборонної проблематики

На виконання рішення Президента України щодо підвищення ефективності планування в секторі безпеки і оборони у країні вперше проведено його комплексний огляд. Загалом питання оборонного будівництва сьогодні є одним з найважливіших у державі, й від того, наскільки ефективно ми його вирішуватимемо, залежатиме рівень безпеки України.

У травні 2015 року Президент України затвердив Стратегію національної безпеки, серед пріоритетів якої – створення ефективного сектору безпеки і оборони, відновлення територіальної цілісності й суверенітету нашої держави. Відповідно до цих потреб Кабінет Міністрів забезпечує фінансування. Так, 2015 року бюджет оборони становив 52 млрд грн, на 2016-й передбачено 55,5 млрд грн.

У вересні 2015 року введено в дію нову редакцію Воєнної доктрини України, яка окреслила основні пріоритети воєнної полі-

тики. Вперше в своїй історії наша держава чітко визначила курс на європейську інтеграцію й наміри щодо вступу до Альянсу, а головною загрозою та ймовірним про-

тивником оголошено Російську Федерацію.

Наступним етапом стратегічного планування стала підготовка Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, схвалена Кабінетом Міністрів у грудні 2015 року. Документ визначає шляхи формування системи реагування на кризові ситуації, забезпечення своєчасного виявлення, попередження та нейтралізації зовнішніх та внутрішніх загроз. Показники фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони України визначені на рівні 5%.

Положення цих стратегічних документів стали основними вихідними даними для розробки оборонного планування, зокрема, Стратегічного оборонного бюлетеня і програмних документів реформування та розвитку всіх складових сил оборони.

– Незважаючи на ризики відновлення збройного протистояння та складну обстановку в зоні бойових дій, головним пріоритетом і завданням Міністерства оборони залишається реформа Збройних Сил, – говорить Міністр оборони України Степан Полторак. – Вона є дуже коштовною, але й вкрай необхідною. Історичний досвід

свідчить, що держава, яка не має боєздатної армії, рано чи пізно втрачає незалежність.

Найближчим часом у Міністерстві оборони передбачено розформування 11 структурних підрозділів, переформування

одного та розширення функцій чотирьох. У Генеральному штабі планують реалізувати структуру, максимально наближену до J-структури штабів країн НАТО. Реорганізації будуть піддані 10 структурних підрозділів, вдосконаленню – п'ять. При цьому Міністр оборони та начальник Генерального штабу матимуть, відповідно, трьох та двох заступників.

Передбачено також чітке розмежування ланки підготовки військ (сил), якою опікуватимуться види Збройних Сил. Питання оперативного управління застосування військ (сил) покладатиметься на Об'єднаний оперативний штаб.

Спільно з іноземними експертами та радниками при Міністерстві оборони у Збройних Силах України опрацьовано основні положення щодо реформування МО і ГШ за стандартами країн НАТО. Підготовлено дорожню карту реалізації цих реформ. За основу взято побудову структур, збалансованих за обсягом завдань і чисельністю персоналу. Передбачено чітке розмежування повноважень структурних підрозділів, посилення відповідальності керівників та виключення корупції під час ухвалення рішень.

У державі вже створено військовий оперативний резерв першої черги, який у найкоротший термін зі зброєю в руках може почати захищати нашу країну. Завершується створення Єдиного державного реєстру військовозов'язаних.

З метою реформування системи матеріально-технічного забезпечення започатковані та реалізуються сім проектів у сферах закупівель, управління державними підприємствами, речового та продовольчого забезпечення, харчування військовослужбовців, а також забезпечення їх житлом. Запроваджена система електронних закупівель дозволила прискорити процедури торгів та зберегти державі понад 176 мільйонів гривень.

Нині норми харчування військових доведені до загальноєвропейських. Система речового забезпечення відповідає стандартам НАТО. Суттєвого вдосконалення зазнала система медичного забезпечення. Проведена велика робота щодо збільшення привабливості військової служби та покращення рівня соціаль-

них і правових гарантій, зокрема, значно підвищене грошове утримання військовослужбовців усіх категорій.

Під час ухвалення рішень щодо оборонної реформи Міністерство оборони України діє з логічною послідовністю. Принципова позиція українського військового відомства – працювати спільно з експертами країн НАТО та іншими іноземними радниками максимально відкрито для

суспільства. Насамперед це стосується стратегічних документів оборонного планування.

Так, за результатами зустрічі Міністра оборони України Степана Полторака із заступником Генерального секретаря НАТО Александром Вершбоу досягнуто домовленостей щодо доопрацювання проекту Стратегічного бюлетеня України з урахуванням рекомендацій іноземних радників та експертів, зокрема представників корпорації РЕНД. На розгляд уряду його планується винести після затвердження Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України.

На підставі положень цього документа в Міноборони вже розробляються проекти Державної програми розвитку Збройних Сил України на період до

2020 року та Державної цільової оборонної програми розвитку озброєння та військової техніки на період до 2020 року. Вони дозволять визначити конкретні заходи з досягнення головної мети реформування Збройних Сил за етапами і термінами їхньої реалізації, відповідальними виконавцями, необхідними ресурсами та очікуваними результатами.

З метою впорядкування виплати винагороди військовослужбовцям за участь в антитерористичній операції Кабінет Міністрів України надав можливість керівникам міністерств і відомств, особовий склад яких задіяний в операції, оперативно в межах бюджетних призначень встановлювати розмір винагороди за участь в АТО та здійснювати її виплату. Відповідну постанову ухвалено під час засідання уряду 20 січня 2015 року.

– Життям на фронті всі ризикують однаково – і солдат першого року служби, і генерал, що служить довгі роки. А ось винагороду за участь в АТО отримують у різних розмірах. Цю несправедливість необхідно виправити. Тому ми маємо і суми грошової винагороди за перебування в АТО платити однакові, незалежно від звань, вислуги років та посад, – зазначив Міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак.

За його словами, грошова винагорода за участь в АТО встановлюватиметься у двох розмірах: для тих, хто несе службу на лінії бойового зіткнення, і для тих, хто перебуває в інших районах проведення антитерористичної операції.

Сергій БАСАРАБ

ВОНИ ЗМІНИЛИ ВІЙНУ, А ВІЙНА ЗМІНИЛА ЇХ

«КІБОРГИ»: РІК ПО ТОМУ.

Фотопроект волонтерської організації «Повернись живим» «Кіборги». Рік по тому — про життя і смерть, про відчайдушність і страх, про любов і дружбу, про те, що і чому захищали в терміналах донецького аеропорту українські бійці. Це історії хлопців, які пройшли крізь найзапекліші бої. Більшість із них вже демобілізувалися, повернулися до мирного життя та втілюють свої мрії: вчаться в університетах, одружуються, виховують дітей. Але деякі і досі на фронті. Вони змінили війну, а війна змінила їх

«Які вони гарні!!! Які гарні очі!!! Хай Бог їх береже і в усьому допомагає! Слава героям!» – такі відгуки відвідувачів можна було почути на презентації нового календаря із «кіборгами».

12 місяців – 12 «кіборгів». Кожен місяць 2016-го року представляє боєць 95-ї окремої аеромобільної бригади Збройних Сил – це саме ті хлопці, які боронили донецький аеропорт. Наприкінці 2014 року бійці із 95-ї вже пройшли першу «фотосесію» – поблизу ДАПу, у перервах між обстрілами. На цьогорічних пор-

третах – ті ж герої. Таке повторення не випадкове. Ідея в тому, щоб показати, як уже демобілізовані «кіборги» за рік змінилися зовні і як вони повернулися до мирного життя після пережитого на війні.

– Ми видали новий друкований календар з тими ж хлопцями. На тих же місяцях. З різних причин ми замінили в календарі декількох. Але всі вони залишилися живі. Були контузії, лікування, нерви. Але ніхто серйозно не постраждав. Багато з них вже повернулися в цивільне життя. Багато з них ходять з нами оди-

ми вулицями. Звичайні українські «кіборги», справжні герої цієї війни, які вже стали історією України. Вони повернулися і завдяки вашій допомозі, друзі, оскільки без тепловізорів, куплених на ваші гроші, в аеропорту було б просто нічого робити, – написав у Facebook засновник проекту «Повернись живим» Віталій Дейнега. – Головне наше завдання: продаючи календарі, зібрати гроші на допомогу тим, хто виявляє героїзм зараз – на Сході України. Їх може придбати кожен за півтисячі гривень. Торік нам вдалося зібрати 300 тис. гривень.

ЮНГА

«ЮНГА»

На фото з торішнього календаря він сухорлявий і неголений, а вже у новому накладі доволі «домашній». Іван Трембовецький – молодший сержант, заступник комвзводу розвідвзводу 2-го батальйону 95-ї бригади. Боєць провів два місяці в Пісках, брав участь в обороні донецького аеропорту. До того, як потрапити

на АТО, хлопець працював у медіахолдингу «1+1», але подумав, що коли є можливість спробувати щось змінити в житті, то не слід її втрачати. Так Іван Трембовецький опинився на війні.

За словами «Юнги», головне, що змінилося для нього після війни, – цінності. Гроші – не пріоритет. Так, важливо, щоб їх було достатньо, але основне – життя і сім'я. Тому головною подією

2015-го року хлопець вважає... весілля.

– Кохана – моя однокласниця. Ми не бачилися років дванадцять. Потім «зустрілися» в соцмережах. Коли був у зоні АТО, зателефонував дівчині. На запитання «Ти де?», відповів, що «в полях». Потім почали телефонувати одне одному, а у відпустці зустрілися. Сходив на побачення – і закрутилося, – розповів на презентації Трембовецький.

Одружилися наприкінці минулого року. Отже, як і свого часу бойові завдання, перший пункт плану після «дембелю» Іван виконав.

«Згадувати те, що відбувалося, звичайно, доводиться. Ми з друзями часто згадуємо веселі речі. Сумні теж, коли третю чарку піднімаємо. Війна ж ще не скінчилася», – поділився спогадами «Юнга». За його словами, після Революції гідності головне, що знайшла Україна, – це нація і патріотизм, які втратити неможливо.

«ВЕКТОР»

«Кіборг» із позивним «Вектор» народився та проходив службу в Криму. Під час окупації півострова

переїхав на материк і продовжив служити Україні. Нині Борис Рябуха, він же «Вектор», начальник штабу батальйону.

Борис з родини військових. Його батько все життя присвятив армії, тепер на пенсії. «Вектор» теж не уявляє собі іншої долі, адже професія захисника стала і його покликанням.

Крим для Рябухи – рана, яка не загоюється. Блокування частин, «зелені чоловічки», анексія півострова – це, на жаль, був лише початок підступної російської агресії. Далі у спогадах донецький аеропорт, вивезення «трюхсотих» із старого терміналу, жорстокі бої та втрата бойових побратимів. Але життя продовжується, і в родині Бориса теж. Він – молодий батько, і має чудову сім'ю.

У «Кіборга», який пройшов крізь пекло ДАПу, є одне просте чоловіче бажання – повболівати за улюблений футбольний клуб у Донецьку. «Вже в Києві якось ходили на футбол «Динамо»-«Шахтар». Я за «Шахтар» вболіваю. В секторі фанати почали запалювати петарди, то ми всі,

хто воював, одразу під сидіння і стрибнули... Хочу ще потрапити на футбол, на мирну, українську «Донбас-Арену». Вона ціла стоїть, тільки скло з вітрин в деяких місцях вибуховою хвилею винесло...», – розповів Борис.

«ЛЯЛЯ»

Андрій Васильович Лисак (позивний «Ляля») до війни працював у службі охорони, згодом одружився, пішов працювати зварювальником. А коли оголосили чергову хвилю мобілізації, потрапив у четверту роту другого батальйону 95-ї аеромобільної бригади. Вдома в Андрія залишилися дружина та маленька донька. За рік війни чоловік приїжджав у відпустку лише один раз – на десять днів.

Поки батько захищав Україну, його чотирирічна донечка Сашенька всіх чоловіків у військовій формі «з телевізора» називала «татками». А от коли справжній повернувся додому, Саша його не впізнала.

У Андрія Васильовича від ліктя до кисті татуювання із іменем доньки. «Олександра» – це і є відповідь на чергові запитання «Заради чого і кого йшов на війну?». І, певно, завдяки кому повернувся.

ВЕКТОР

«НАРКОЗ»

Сергій Архангельський – начальник медичної служби частини. За освітою – лікар-анестезіолог. Його лікарський стаж – 21 рік, з них п'ятнадцять років працював у відділенні анестезіології та реанімації лікарні Житомирського району. На Майдані він також був лікарем.

На АТО Архангельський був двічі. Спочатку як доброволець одразу після Революції гідності. 7 березня 2014 року звернувся у військкомат і вже через чотири дні був у Збройних Силах. Вдруге пішов до війська за повісткою з військкомату. На війні Сергій з позивним «Наркоз» зажив бойових побратимів, зрозумів, що таке справжня чоловіча дружба.

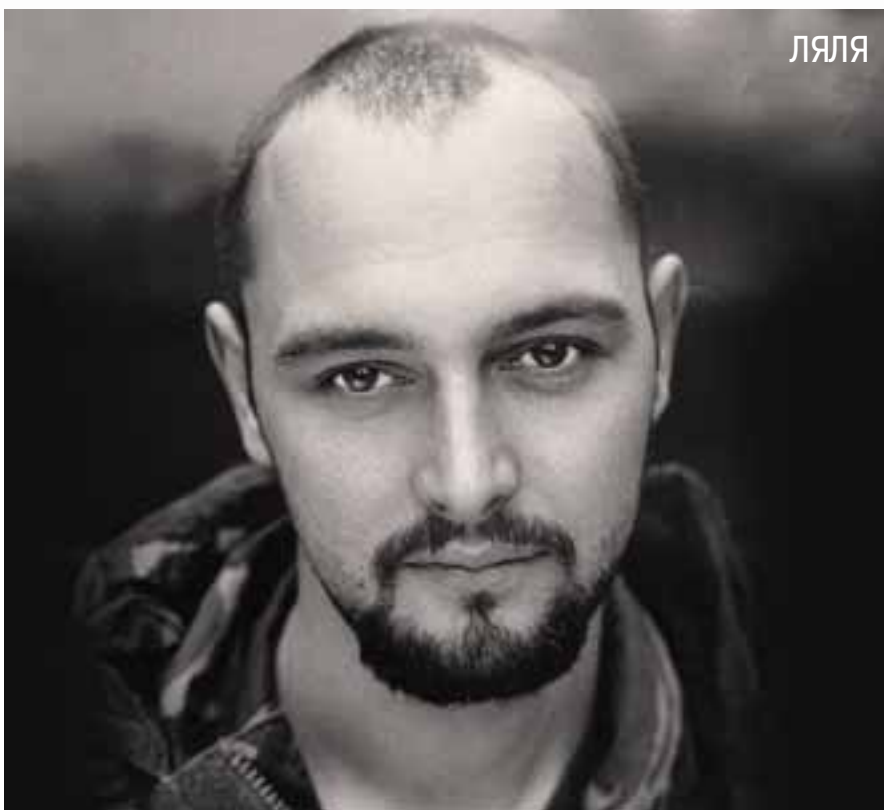

А лікарський фах допоміг врятувати десятки бійців.

Особливих планів на «дембель» Сергій Архангельський «Наркоз» не мав, окрім одруження сина. І той не влаштовував весілля, поки батько не повернувся з війни.

«КАРДАН»

Володимир Бородавка з позивним «Кардан» на сторінках календаря вперше. Йому дістався червень. Хлопець каже, що на

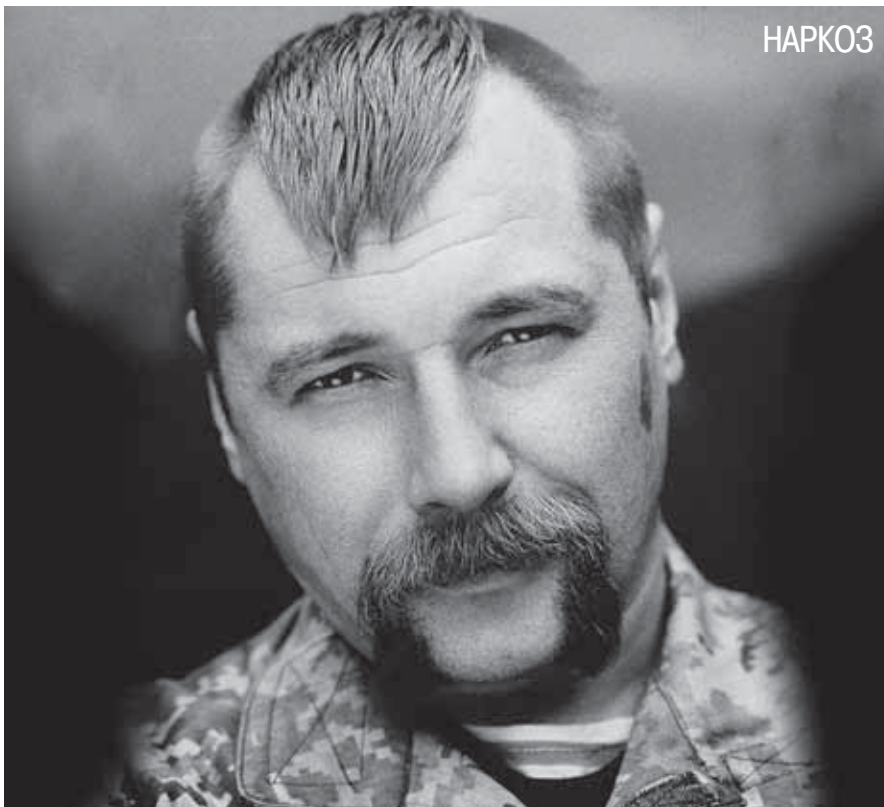
ЛЯЛЯ

війні намагався думати лише про хороше.

– Думав про те, що потрібно повернутися живим. На своїй бойовій машині своєчасно всіх привезти, відвезти, доставити в аеропорт боєприпаси. Зараз більше пригадуються поїздки з Пісків у ДАП. Нічні, денні, різні.

Спочатку, перші дві поїздки, було страшно. Потім все відбувалося «на автоматі», – розповів «Кардан». – Головне, що змінилося в моєму житті за рік, – це ставлення до близьких.

– Коли Володя воював, дуже хвилювалася. Затримувалася на роботі, тільки щоб не залишатися

НАРКОЗ

«Кіборг»
Володимир
Бородавка і його
дружина Яна

вдома самій. Бувало, по кілька дів не могла до нього додзвонитися. Телефон був вимкнений. Тоді цілими днями... – каже дружина бійця Яна Бородавка, – дивилася новини і боялася почути, що хтось загинув. А коли чоловік був у донецькому аеропорту, я про це не знала. Він мені тоді взагалі не телефонував. Я вже думала, що потрібно шукати якихось начальників, нехай хоча б сказали, де вони. Тільки коли повернувся, розповів, в яких гарячих точках перебував.

«ЛИСИЙ»

Старший солдат Олексій Олександрович Лисюк з позивним «Лисий» з вісімнадцяти років мріяв піти в армію. І його заповітна мрія здійснилася – після строкової став контрактником.

Олексій Лисюк не був у донецькому аеропорту, але багато днів провів у Пісках. Для чоловіка найважчим днем стало 5 жовтня, коли він із хлопцями потрапив під обстріл. Один із побратимів був тяжкопоранений, другий – загинув. БТР Олексія згорів у Пісках.

Все це він витримав мужньо, і дав собі слово, що присвятить життя рідній Україні. Боротиметься з ворогом доти, допоки останній

із загарбників не залишить рідну для нього і його однополчан-десантників землю.

«СЕКРЕТ»

Боець 95-ї окремої аеромобільної бригади «Кіборг» з позивним «Секрет» брав участь в обороні донецького аеропорту. Уже більше року минуло, як він не був удома.

«Секрет» опинився на війні в дев'ятнадцять років. Після служби в армії він «перезимував» вдома й у травні вирішив піти захищати Батьківщину. Призивався дуже довго, але офіцери та знайомі допомогли. Своє двадцятиріччя хлопець зустрів, захищаючи донецький аеропорт. На його долю випали найважчі дні боїв.

«ВАЛЬТЕР»

Тарас із позивним «Вальтер» – сержант запасу аеромобільних військ. Після демобілізації вже встиг змінити дві роботи. А ще дійшов висновку, що особливих перспектив для себе у цивільному житті не бачить, тому збирається продовжувати службу та боротися за цілісність і незалежність України.

ЛИСИЙ

СЕКРЕТ

Найближчим часом «Вальтер» планує підписати черговий контракт на службу. Тарас розповів, що під час АТО навчився якимось простим і тому найважливішим речам, як от – все, що плануєш чи хочеш змінити, треба втілювати одразу. Просто зараз. Не завтра, не потім, не з понеділка і не з наступного року. Чим далі відкладаєш, тим менше шансів втілити свої бажання та мрії в життя.

Мирне життя Тарас розпочав дуже просто: відразу після демобілізації купив... кросівки. Ще на фронті, захищаючи донецький

аеропорт, забажав мати собаку. Тож удома, після кількох дзвінків та допомоги подруги, в його житті з'явилась блакитноока хаскі Альма, якій вже рік.

«АМУР»

Дмитро Крикун, «кіборг» з позивним «Амур», на вересневій сторінці. Хлопець був мобілізований у першу хвилю мобілізації.

– Мені нерідко згадуються найгарячіші моменти. Дебальцеве, наприклад. Тягне назад, до друзів, які продовжують служити. Але поки що я навчаюся. А в планах допомога в організації робо-

ти реабілітаційного центру для інвалідів АТО під Києвом, – розповідає «Амур».

За рік війни він відвик від мирного життя. Щоб адаптуватися після повернення з АТО, відпочивав, подорожував Західною Україною. Потім вступив на заочне відділення Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».

На дорозі з селища Піски до донецького аеропорту Дмитро складав, напевно, свій найважливіший іспит – він підвозив бійцям продукти. Тож усі інші науки та студентські завдання видаються тепер значно легшими. В КПІ він не єдиний із бойовим досвідом, але військову форму «Амур» залишив для війни. Навіть якось мав на цю тему розмову зі студентом із паралельної групи: «Ти ж не ходиш у спортивному костюмі всюди – в кіно, в театр, наприклад? Або ж не приходиш у тренажерний зал у фраку? То для чого тоді приходиш до інституту в камуфляжі? Може тобі видати ще бронежилет і каску?».

Авторами фотографій нового календаря стали Олександр Гайдар і Юлія Кочетова. Фотографію, яка розміщена на головній сторінці, зробив «кіборг» «Багдад». Замовити календар «Кіборги: рік по тому» можна по e-mail: calendar2016@savelife.in.ua.

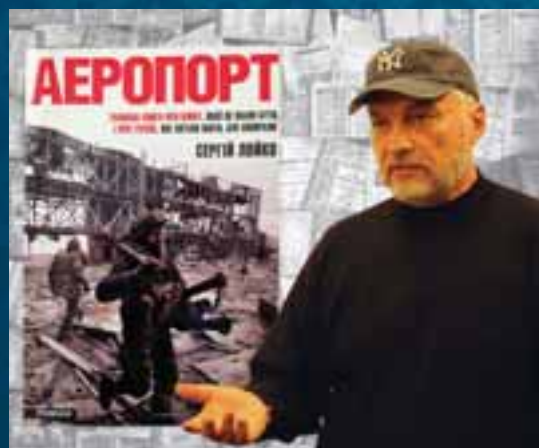
Олександр ПРИСЯЖНИЙ

РОМАН «АЕРОПОРТ» СТАВ БЕСТСЕЛЕРОМ

Роман Сергія Лойки відтепер можна придбати і в Сполучених Штатах Америки.

В книзі описане військово-протистояння незламних українських кіборгів, які до останнього подиху захищали донецький аеропорт від російських бойовиків. Загальний наклад роману – 40 тис. примірників. Відразу після своєї появи книга стала бестселером. Її автор відомий журналіст і фотограф Сергій Лойко передав всі

тонкощі війни та емоції, які відчували українські захисники в донецькому аеропорту. Відразу після виходу в світ книга «Аеропорт» стала найпопулярнішою іноземною книгою на відомій інтернет-платформі Amazon.com. З кожним днем популярність українського роману у світі зростає в геометричній прогресії.

«ГЕРОЇ-«КІБОРГИ»:

Захід був присвячений сумним роковинам 19-20 січня 2015-го року, коли у донецькому аеропорту внаслідок підриву загинуло 59 його останніх захисників. Тоді запеклі бої тривали з 16 по 19 січня 2015 року: бойовики безперервно обстрілювали «кіборгів» та труїли невідомим газом. Але, як потім говорили хлопці, яким пощастило вижити в тому пеклі, «люди витримали, не витримав бетон».

«Ми не знаємо, хто боронить аеропорт у Донецьку, але це, напевно, не люди, це – «кіборги!», – саме так охрестили сепаратисти українських воїнів, які понад 8 місяців утримували цей важливий

Легендарна оборона аеропорту Донецька, яка тривала 242 доби, стала однією з найбільш героїчних і трагічних сторінок неоголошеної Росією війни на Сході нашої держави. 16 січня у Центральному будинку офіцерів відбувся Вечір пам'яті останніх захисників ДАП «Легендарні герої – «кіборги». Вшановували мужніх бійців їхні побратими, родичі та патріоти з усіх куточків України

об'єкт. І хоча його термінали ворог атакував щодня, цей форпост залишався неприступним. За офіційними даними, захищаючи донецький аеропорт, загинули понад 200 військових. Але навіть через рік є й ті, чия доля досі невідома.

Вечір пам'яті був започаткований родинами загиблих героїв, насамперед Іриною Зубковою, сестрою Героя України старшого лейтенанта Івана Зубкова, ім'я якого Президент України Петро Порошенко 30 грудня 2015 року присвоїв 90-му окремому аеромобільному батальйону 81-ї окремої аеромобільної бригади високомобільних десантних військ Збройних Сил України. Організаторами заходу виступи-

ли УПЦ Київського патріархату, Благодійний фонд учасників бойових дій «Єдність побратимів» та Громадська організація «Українська асоціація інвалідів АТО». Присутні на урочистостях вшанували пам'ять загиблих бійців з 80-ї, 81-ї, 95-ї окремих аеромобільних бригад, 90-го окремого аеромобільного батальйону, 93-ї окремої механізованої бригади, 57-ї окремої мотопіхотної бригади і 74-го окремого розвідувального батальйону.

Імена загиблих героїв-захисників донецького аеропорту звучали зі сцени Будинку офіцерів близько години. Не забули нікого. «Герої – не вмирають», – лунало із залу, коли на сцену піднімалися близькі загиблих «кіборгів». 140 членів сімей з усіх куточків країни: батьки і матері, дружини, брати, сестри, діти. Зал вітав їх стоячи.

У «кіборга» – полковника В'ячеслава Засенка, який у листопаді-грудні 2014 року керував зведеним загonom Повітряних Сил в районі ДАПу, було 62 підлеглих. Два місяці військові провели в районі селища Спартак поблизу летовища в напівоточенні.

– Аеропорт – це не просто шматочок української землі. Там ми зупинили ворога, – говорить В'ячеслав Засенко. – І там проявилися кращі людські стосунки. Я – кадровий військовий, на той час відслужив в армії 24 роки, і для мене в Пісках були кращі моменти

ЦЕ ПРИКЛАД УКРАЇНСЬКОЇ МУЖНОСТІ, УКРАЇНСЬКОГО ДУХУ»

служби. Наскільки там прості, відкриті, віддані Батьківщині люди! У перший мій день в аеропорту – 5 листопада – все в моєму житті перевернулося. Було дуже страшно. А зараз я готовий в будь-який момент поїхати туди. Треба не забувати, що війна не закінчилася. І пам'ятати, що мир тут – завдяки людям, які воювали там. Тішить те, що вже є ціле покоління молодих хлопців, яких мобілізували, – їх вже не переробиш, вони будуть патріотами України.

Вікторія Чупилко – вдова загиблого Анатолія Михайловича Чупилка з Холодного Яру Черкаської області, бійця 90-го аеромобільного батальйону 3-ї роти 2-го взводу:

– Він починав з Майдану. Упродовж трьох діб, що стріляли в лютому 2014-го року, йому довелося замінити 7 бронежилетів – стільки разів в нього влучали снайпери. 18-го лютого Толя виніс прапор Холодного Яру на собі з Українського дому. Відразу після Майдану він пішов добровольцем на фронт. Часто відвідував зону бойових дій, а 16 січня минулого року – рівно рік тому – я його проводжала на війну. Анатолій не міг сидіти вдома – тоді становище на фронті погіршувалося, а він був командиром взводу, і поїхав.

Зранку 20-го січня він зателефонував з передової та повідомив, що вони підуть у наступ на штурм донецького аеропорту визволяти наших хлопців. Вже тоді він сказав, що всі вони можуть загинути. Як я дізналася згодом, при штурмі в тягач, на якому вони рухалися, влучив снаряд. І вони загинули...

Загинули найкращі – таких героїв і патріотів у нас дуже мало.

Світлана Мар'янівна Яцина – мати загиблого Євгена Яцини.

Її син загинув у донецькому аеропорту 21 січня минулого року від поранення обох ніг. Три доби він чекав на допомогу, яка так і не надійшла.

– Він був мобілізований. Переховуватися не став, а сказав, що коли він не піде туди, то до його матусі прийде Путін. Він любив життя та людей. 20-го лютого минулого року його поховали на Алеї Слави Берковецького кладовища. На похованні були присутні 600 людей, які його знали особисто, – розповідає, ледь стримуючи сльози, Світлана Мар'янівна. – Тепер я допомагаю військовим АТО.

На вечорі пам'яті було вручено нагороди родинам загиблих «кіборгів».

– У рамках вшанування пам'яті загиблих героїв розглядаються пропозиції щодо перейменування вулиць у країні на честь цих людей, – зауважив голова «Всеукраїнського альянсу бійців та волонтерів АТО» Олексій Копишинський.

Тарас ГУНЧЕНКО

Рядки, народжені душею

Пам'яті “кіборгів”-героїв!

Мамо, поглянь, як те сонце палає.
Чому мої очі печуть аж до сліз?
Тихіше, синочку, то вогники грають.
Згадай, як в дитинстві вугіллям обпікся.

Мамо, ти чуєш, ой як болить в серці...
Мов груди роздерло на безліч шматків.
Ой, сину, синочку, десь вдарився крепко,
Та й серце поранив під гомін душі.

Матусенько, рідна, чому я у маках?
В багряному полі стою в самоті!
Бо став ти вже, сину, навіки солдатом.
На захисті Неньки в проклятій війні.

Ой люлі, дитино, за що воно, Боже?
Синочку рідненький, не встанеш зі сну...
Матусю, поглянь, яке небо погоже...
Я в небі для Бога вже варту несу!!!

КІБОРГИ

Ця війна змінила багатьох,
Ця війна змінила Україну.
Кіборги. Донецьк. Аеропорт,
Що перетворився на руїну.

Трупний запах, порох і вогонь,
Смерть приносять «Гради», міни, танки.
Піт із чорних, випалених скронь...
Глина, гільзи, попіл і уламки...

Та стоять
Дев'ятий, Ворон, Гном,
Абрикос, Богема, Маршал, Цезарь...
А над ними – небо полотном,
А у них життя на вістрі лева.

То чиїсь батьки, брати, сини
З Харкова, із Києва, зі Львова.
Шахтарі, таксисти... В час війни
«Кіборгами» стали тимчасово.

Каска, броник, берці, автомат,
Друг надійний, що прикриє спину.
Доброволець, патріот, солдат,
Наш герой і гордість України!

Наталя МАЗУР

Не витримав бетон

Пульсує туга жилами, на шмаття рве аорту,
Сльозами болю й відчаю клекоче серця стук,
В снігу букет трояндами – бійцям аеропорту,
А в думках ритмом подиху шалених «Градів» звук.

У небі, рванім кулями, відлуння свисту й тріску,
Туманом гніву лютого – в безодню полоса,
Під баштою нескорених – уламки обеліску,
І стеляться сніжинками в підніжжя небеса.

Тут все пропахло порохом, тут все полито кров'ю,
Вогнями честі й доблесті тут гартувалась сталь,
Тут атоми й молекули просякнуті любов'ю,
Тут славієм і молитвою оспівана печаль.

Колись сніги розвіються і стихне тиск аорти,
І суть нащадки вимолять з розстріляних грудей,
Та вічно нам лунатиме той спів з аеропорту,
Де чин творили «кіборги» у образах Людей.

Вони постали каменем, як неприступна скеля,
На них залізом плавленим валились сотні тонн,
Та їх кістки не тріснули – не витримала стеля,
Та дух їх не зламався – не витримав бетон!

Василь КОВТУН

Присвячено “кіборгам”

Довгі ночі, важкі дні,
Відважні “кіборги” стояли
У чорнім димі і пільмі
Аеропорт охороняли

Тримались мужньо у вогні
Де “гради”, “смерчі”, “буки”.
Вони свій прапор підняли
І важку зброю взяли в руки.

Та завалилась ця руїна,
Прикривши каменем важким,
І аж здригнулася країна:
Чи залишивсь ще хто живим?

Та ворог клятий не дрімав
Пускавши “гради”, “смерчі”.
Раних у полон забрав,
Хоч своїх втратив разів утричі.

Стоять і далі там вони
У страшних згарищах, руїнах.
Тримайтесь, “хлопці – кіборги”,
Бо з вами Бог і Україна.

Любов КОРПЕСЬО

Вірш-звернення до народу України одного з українських бійців-“кіборгів”, що захищав донецький аеропорт.

Я прийду з війни і гляну в очі
Тому, хто каже, що жити не хоче.
Кому набридла робота, нудне телебачення,
Розповім трішки, що бачив я...
Кому надто зимно вночі, сильна спека днем,
Чекали задовго таксі, змокли під дощем,
Як ми боялись заснути, навіть на мить,
Від пострілів “градів”, ще й гроза гримить.
Та ми звикли спати під шум мінометів,
Чергували, щоб інші “дрімнули”... не в наметі...
Ми спали, там, брате, в ямах холодних,
Де гріють лиш мрії і туга за домом.
Бувало, що пили воду з калюж,
Вечеря для десятка - один підсмажений вуж.
В нас не було простуд, а може й були.
Ніхто і ніколи про це не говорив.
Найстрашніше, до чого там звикаєш,
Це, що кожного дня когось втрачаєш.
І не знаєш... може завтра ТИ...
Але ми вже звикли... Змогли... Змогли...
Ми не герої, як ви говорите...
Тут люди дуріють, стають душевнохворими...
Це все від війни... від великого горя,
Але більшість - сильна. Сильніша крові і болю...
Ми тут, бо ВИ там маєте жити у спокої,
Ми тут, бо так само хочемо миру...
І навіть, коли я лежу в окопі,
Ніколи не думаю про могилу...
Я мрію про дім, про роботу, сім'ю,
Як же хочу скинути з себе броню...
Допоможи, полюби життя,
Там де мир, там - щастя.
Не шукай собі зла.

СІЛЬ ЗЕМЛІ

Сіль моєї землі! Кращі...
Чом загинули ви?.. Нащо?!.
Не хотіли цього, звісно.
І думкам в голові тісно...

“Урагани” летять свистом.
Вам би постіль нову, чисту.
Ви ж під брили лягли спати.
Чуєш чайка квилить? Мати...

Терміналам давно сумно.
В інший вимір ідуть шумно.
Ви ж, допивши життя квартиру,
Не полишили й там варту...

Сіль моєї землі! Кращі!
День без вас народивсь важче...
Ви ж до смерті пішли в прийми,
Вас із пам'яті ні... Не виймем.
Лише чайка квилить - мати...
Ну ж бо, діти, у ліжку спати...

Ганна КОНАЗЮК

Луганський аеропорт – символ стійкості наших воїнів

Війна на Сході показала чимало прикладів справжнього героїзму наших воїнів. Одна з найяскравіших і трагічних подій першого року війни – оборона міжнародного аеропорту «Луганськ». Це подія, що вже стала легендою та вписана золотими літерами до підручників військової майстерності. Серед славетних захисників аеропорту був і боєць з Чернігівщини – військовий фельдшер Олександр Рудик, який від першого до останнього дня брав участь в героїчній обороні летовища

У самісінькому пеклі

Олександр Рудик був призваний до армії в першу хвилю мобілізації. Службу розпочав у медичній роті 1-ї танкової бригади, що дислокується в Гончарівському. Спочатку разом із бойовими побратимами ніс службу на блокпостах північного регіону, а вже в травні його одним із перших направили на Схід.

– Наприкінці травня частину зібрали в одному місці, з усього особового складу відібрали 100 військовослужбовців та з Ніжина двома бортами нас відправили в луганський аеропорт, – розповідає Олександр.

– Коли ми прибули туди, аеропорт уже практично не функціонував, але працівники ще декілька днів приходили на роботу. Потім бойовики їх попередили про обстріл, і вони потихеньку пішли геть. В основному луганчани були налаштовані до нас вороже, хоча були й такі, що попереджали про наміри противника. Тож обстріли сепаратистів не стали для нас несподіванкою. Спочатку вони були невеликі, зі стрілецької зброї, але після десятиденного перемир'я, коли бойовикам підкинули зброї, почалися дуже інтенсивні: з мінометів, танків, «Градів». Нам

вимкнули світло, воду, мобільний зв'язок. Лінія фронту – це 360 градусів довкола, тож допомога була тільки з неба. Забезпечення відбувалося виключно транспортними літаками. Вони нам доставляли озброєння, продукти харчування, воду, медикаменти. Літаками ж прибуло кілька підрозділів десантників. Третій борт із десантниками збили, загинуло 49 військових, – продовжує Олександр. Після цього літаки до нас більше не літали, і ми опинилися в повній блокаді. Ні води, ні їжі, ні медикаментів... І вдень, і вночі – обстріли, обстріли, обстріли... До нас ще якимось прори-

валися колони десанників, а вийти ніхто не міг. Тож усі поранені накопичувалися в медпункті.

Медпункт хлопці обладнали в пожежній частині. Там зробили оглядову яму, яку вони заклали зверху металевими ящиками з піском.

– Вийшло таке імprovізоване бомбосховище, там у нас були перев'язувальна, операційна, палати для поранених, кімната для відпочинку медичного персоналу. Від стрілецької зброї – чудовний захист, але від прямого влучання снарядів великого калібру, на жаль, таке бомбосховище не рятувало. Поранених було стільки, що ми цілодобово не виходили з медпункту. Працювали на повному автоматизмі, там уже не думаєш, чи страшно, чи втомився... – розповідає Олександр

У медпункті залишали тільки важких, на всіх не вистачало ні місця, ні ліків, ні харчування. Хто міг тримати зброю, забезпечував оборону аеропорту. Іноді й медикам доводилося відкладати скальпель і брати в руки автомат.

– Катастрофічно не вистачало медикаментів. Закінчилися антибіотики. Почалися гангрені, кінцівки різали без анестезії. Коли ми проривалися з аеропорту, із медикаментів у нас залишалися тільки джгути, – згадує військовий медик.

Прорив блокади

Аеропорт хлопці тримали до початку серпня. Зрештою масований вогонь зробив летовище непридатним для приземлення літаків. Захищати вже було нічого, і 1-го серпня наші військові пішли на прорив оточення.

– З аеропорту вийшло десь близько 700 військовослужбовців, нас розкидали по 100 осіб по ротних опорних пунктах навколо Луганська. На кожен пункт – 1-3 медики. На нашому пункті спочатку працювали втрійох: лікар Вадим Товкач, санітар Олександр Пологешко та я. Потім Ва-

Так виглядав аеропорт «Луганськ» після двох місяців обстрілів

дима перевели на інший пункт, і ми залишилися із Сашком удовою, – розповідає Олександр.

– Місцеві ще більше потерпали від обстрілів, ніж військові. На той час там було повне безвладдя: ні голови сільської ради, ні медпункту, ні магазинів... Люди залишилися сам на сам зі своїми проблемами. Ми намагалися їм якось допомогти: надавали медичну допомогу, продукти, мусили фіксувати і смерть місцевого населення, адже з адміністрації там нікого не залишилося.

– Під Луганськом ми тримали оборону понад місяць, поки бойовики не почали масованого наступу. Тоді змушені були відступити десь на 50 кілометрів, де потрапили під масований обстріл зі «смерчів». Бригада зазнала великих людських втрат, багато наших побратимів дістали поранення та загинули, крім того, було знищено чимало техніки. Після цього нас відправили до Чугуєва, де був розгорнутий тимчасовий табір для ремонту техніки та відпочинку бійців. У таборі ми пробули місяць, після чого нас перекинули на донецький напрямок під Волноваху, – згадує фельдшер.

Біля Волновахи Олександр не пощастило: під час обстрілу він дістав значну травму ноги, був евакуйований до Києва, потім до Чернігова, де

йому і зробили операцію. Після чотиримісячної реабілітації він вирішив повернутися до армії.

Нині Олександр Рудик служить фельдшером медичного пункту батальйону охорони штабу «Північ». Нещодавно відправив на Схід побратимів, незабаром і сам збирається їхати в зону АТО.

– Треба Батьківщину захищати! – каже Олександр Рудик.

Олена БЕРЕЗКІНА

ВОНИ ЗАХИЩАЮТЬ МАР'ІНКУ

Щоб врятуватись від ворожих обстрілів під час військових дій на Донбасі, багато жителів були змушені залишити свої оселі та переїхати на мирну територію України. Ризикуючи життям, солдати намагаються вберегти покинуте майно у прифронтовій зоні, а це непросто, коли над головою свистять кулі, коли в будинках – розтяжки, а на дорогах – міни та фугаси. Прифронтowa Мар'їнка – в репортажі одного дня...

Бійці 14-ї окремої механізованої бригади кажуть, що російські злочинці регулярно порушують Мінські домовленості, обстрілюють позиції наших воїнів та знищують будинки й господарства мирних мешканців. А ось представники моніторингової місії ОБСЄ навідується на передову вкрай рідко.

Про те, що в Мар'їнці постійна небезпека, ми добре знали, але не очікували, що практично відразу при в'їзді в місто потрапимо під неприцільний вогонь терористів.

– Це ще не стріляють, – посміхається наш провідник, – чекаємо ночі, от тоді буде весело. Зараз працюють тільки ворожі

снайпери, тож розслабтеся.

Іронію цих слів ми зрозуміли вже за кілька годин, ближче до сьомої вечора. Лишень встигли повечеряти та поспілкуватися з бійцями, як почули по радіозв'язку доповідь з переднього краю: «По нас б'ють з гранатометів». Командир роти заборонив усім постам відкривати вогонь у відповідь, адже українська сторона, безумовно, дотримується «режиму тиші». В небі над нашими позиціями добре було видно спалахи від розривів,

Всі бійці впевнені у своїх силах і у спільній перемозі.

Вони воюють за мир, за свою землю та свої сім'ї.

І важливо, що поки є такі солдати, – Мар'їнка буде жити...

а по бліндажах пристрілювались «трасерами».

– Бойовики вдаються до хитрощів – чіпляють до гранатометного пострілу ВОГи та підривачі, які спрацьовують ще в повітрі і збільшують радіус ураження. Осколки розлітаються поверх окопів, аби заподіяти більшої шкоди тим, хто не встиг сховатися в укриття, – розповідає Влад Якушев – прес-офіцер 14-ї бригади. – Буває, що снайпер просто «жартує» – стріляє поряд з чатовим, мовляв, ти в мене на прицілі.

Та й узагалі до недавнього часу тут проти українців воювали «кадировці» – зухвалі та підступні зайди. Частенько «заблукалі гості» частували спиртним місцевих безхатьків і випроваджували їх назад до Мар'їнки, спостерігаючи за ними в бінокль. Якщо п'яничка пройде визначеним шляхом – дорога не замінована і можна засилати диверсантів. Проте наші воїни добре охороняють підступи до населеного пункту і не дозволять ворогу прошмигнути.

Після 10-20 хвилин «буремного перемир'я» українським бійцям надійшла команда відкрити вогонь у відповідь зі стрілецької зброї. З того боку було добре чути голоси «непроханців», а в «нічник» видно, як вони заметушились та готувались до перегруповання. Одразу ж зі штабу зателефонували й повідомили, що бойовики запросили перемир'я, проте вже за три хвилини після дзвінка знову розпочали стрілянину.

Комроти з позивним «Панда» керував боєм дистанційно: постійно вдивлявся в карту та по рації віддавав накази. На полі бою він знав кожне дерево та кущ, знав, звідки можуть атакувати «ополченці», тому все відбува-

Мирні жителі масово залишили місто, поспіхом покинувши свої житла

лось настільки швидко й професійно, що його підлеглі не давали можливості терористам навіть висунути голови з окопів.

Бойове зіткнення тривало більше чотирьох годин. За цей час бойовики чотири рази запрошували припинення вогню, проте самі жодного разу його не дотримувалися. Лише ближче до опівночі вони заспокоїлися.

Ми поїхали на околицю Мар'їнки, де ворог влучив з гранатомета в житловий будинок. На щастя, ніхто з мирних мешканців не постраждав, проте дім згорів вщент. Гасити пожежу заборонили, адже це – реальний орієнтир для противника. І справді, за кілька хвилин розпочався ворожий обстріл.

Військові кореспонденти встигли зафіксувати факт значного порушення Мінських домовленостей та передали відео й фотофакти до відповідних інстанцій.

Командири повернулись з бойових позицій до командного пункту та доповіли старшому про ситуацію на передньому краї. Хлопці кажуть, що довелося добряче попідпалити.

– Таких обстрілів не було давно, мабуть з Дня Збройних Сил України, – розповідає боець з позивним «Кіндрат». – Регулярно закидають ВОГами, дошкуляють снайпери. – А тут пішли в хід і АГС, і РПГ, «сипали вогнем» з великокаліберних кулеметів. Проблематично було подавити стрільця, котрий бив з ворожого терикону. Лише щільним вогнем

із усіх позицій зупинили негідника.

Тієї ночі дісталось і хлопцям із сусідніх позицій, били й по Красногорівці, Троїцькому, Пісках, Зайцевому. Раніше бійці з 14-ї бригади стояли на сторожі Маріупольського напрямку, боронили Широкине, Павлопіль і Чермалик. Їхня мужність та бойовий досвід справляє враження навіть на ворога, тому носа бандити далеко не сунуть.

Зранку воїни з гумором згадували про вечірній бій. Для них – це наче обговорення якогось фільму чи телепередачі. Вони знають, що така ситуація обов'язково повториться, і знову «Панда» дасть команду: «В бій!».

Їхню буденність несповна, ченому важко збагнути, та от що відразу розумієш – усі бійці впевнені у своїх силах і у спільній перемозі. Можливо, це лише питання часу, можливо, роздуми великої політики, проте хлопці воюють за мир, за свою землю та свої сім'ї. І важливо, що поки є такі солдати, – Мар'їнка буде жити...

Ворог влучив з гранатометів у житловий будинок. На щастя, ніхто з мирних мешканців не постраждав, проте дім згорів вщент

Віктор АНУФРІЄВ
Фото автора та
Валентина ШЕВЧЕНКА

МИ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ!

Цьому худорлявому хлопцю з серйозними очима доводилося рятувати техніку з-під обстрілів, воювати біля Опитного, захищати донецький аеропорт. Нині він пригадує, як аби допікти ворогу щовечора співав з побратимом Дмитром «Червону руту». Вночі через півкілометрове поле соняшників пісню було добре чути... Згадує і слова кадировців, які говорили по рації, що прийшли захищати свою (!) землю... і як у відповідь рідною солов'їною бажали «доброго дня» та «доброго здоров'я». А ті від люті та безсилля крили їх матюками та снарядами

У червні 2014 року лейтенантів-випускників Львівської академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного направляли до бойових частин на Сході України. Одним з них був хмельничанин Василь Савченко, якого призначили начальником автопарку у військову частину, розміщену у «найспекотнішому» трикутнику Донецького фронту Авдіївка – Спартак – Опитне. До ворога рукою подати – за золотавим полем наших соняшників...

З напрямку Спартак та Ясинуватої проросійські терористи постійно гатили по українських позиціях з «Градів» та «Урага-

нів», 120-мм мінометів та танків.

– До обстрілів, яких було до чотирнадцяти на день, я звик швидко. «Що мені ваші міни – в мене котлети горять!» – навіть «сварилися» наші кухарі Олена і Валя, – пригадує Василь. – Поміж обстрілами ми їздили по воді, яку в «сірій» зоні біля Опитного набирали і ми, і...«сепари». Наставимо один на одного стволи і набираємо. Такий закон: на водої навіть змія не вкусить. А от коли роз'їжджалися, навздогін летіли міни.

Якось на допомогу з Донецького аеропорту до їхнього підрозділу пригнали танк. Це стало

причиною чергового нападу бойовиків.

... О четвертій годині ранку зі сторони Спартак та Ясинуватої почали гатити міномети, артилерія та «Гради». Чітко та методично, по позиціях і по техніці – почерк професійних військових.

– Разом з Дмитром, теж лейтенантом, ми йшли територією автопарку, коли перша міна накрила один із броньованих автомобільних тягачів за чотирі метри від нас. Дмитра вибухом відкинуло на бетонні плити, а мене... в ківш. Контузило. Побратими відтягнули нас до ангара, – згадує Василь.

Шквальний обстріл тривав понад півтори години. За цей час ворожі диверсанти захопили віддалені 4-й, 5-й та 6-й пости та полонили вісім військовиків. Усіх полонених вивели через лісосмугу на Спартак.

– З «дальняка» (віддалених постів. – Авт.) по рації нам вже відповідали чужі голоси, тож решта хлопців зайняли оборону на позиції на ангарі. Кілька бандитів з «мухами» та автоматами, тримаючись біля техніки, забігли до автопарку. Ворожі кулеметники також оточили парк і не давали й голови підняти. Тож наші побратими лише «відмахувалися» гранатами, – розповідає офіцер. – Ми, внизу, вже отямалися і лише чекали слушної нагоди.

У цій бойовій ситуації «Постріл» і зустрівся вперше з озброєним ворогом віч-на-віч.

– Вистрибую з ангара, під ноги летить граната. Стрибаю назад. Зачистка! Вибух. Вибігаю знову з автоматом на шиї, і просто на мене за чотири метри біжить «сепар». Тисну на гачок...

Другий диверсант починає відходити. З ангара вибігає Дмитро. Зав'язується перестрілка. Дмитро кидає гранату – терориста ліквідовано. І хлопці, які були на ангарі, отримують змогу відстрілюватися.

За особисту мужність
і героїзм у захисті
державного суверенітету,
територіальної цілісності
України Василь Савченко
нагороджений орденом
Богдана Хмельницького
II ступеня

У цей час два танки та спец-призначенці на БМП, що підійшли на допомогу з аеродрому, з ходу зачистили «зеленку». Ще два терористи, які переховувалися в боксах, почали тікати. Одному не пощастило: зі Спартака прилетіла ворожа міна та знищила його. Вже після бою в нападників знайшлися документи з номером російської військової частини, який свідчив, що це були сумнозвісні псковські десантники...

– У результаті бою проросійські найманці втратили близько 15 осіб, а в нас не було жодного пораненого. Шістьох полонених солдатів за тиждень відпустили, а от про долю капітана і старшого лейтенанта мені досі нічого не відомо. Вже потім я дізнався від одного з хлопців, що в полоні їх змушували розвантажувати російську «гуманітарку». Продуктів у фурах було трохи, а решта – боеприпаси, – говорить Василь Савченко.

І таких боїв у «Постріла» було чимало. Цілий місяць він також боронив донецький аеропорт на відомій «вишці», по якій бандити гатили прямою наводкою з танків та «Градів».

Зазираючи в очі смерті, коли бойовик фактично впритул розстріляв його в аеропорту. Василь дивом тоді залишився живим – відбувся лише поранення в плече і тріснутий ребром. Врятувала молитва і кевларовий бронежилет, який йому на випуск подарував військовий капелан з рідної академії. Лікувався там же, на «вишці», як казали, водою та добрим словом...

А найбільше запам'ятався останній день. Жорстокий бій, який розпочався несподівано з боку Пісків, просувався до їхнього поста. Кулі цокотіли поряд, і голову підняти не було як. У цей момент з-за лісосмуги виїхали два танки і БМП без розпізнавальних знаків. А в хлопців на посту – гордо майорить український прапор.

– Все, думаю, кінець. Потягнувся за РПГ, а його немає поруч, і ПТУР далеко стоїть, і вилізти не можна. Під кулями інші хлопці вповзли на пост і почали готуватися до бою. Минуло хвилин зо п'ять. Несподівано до танків вилітає КраЗ ... і теж із синьо-жовтим прапором! Ми ледь не плакали. Ніколи ще так нашому прапору не раділи! І почали вести вогонь по ворожих секретах! – пригадує Василь.

– Анітрохи не жалкую, що був там. Хто бачив смерть, той цінує

життя. Мені є за що воювати. Я на своїй землі і не прийшов щось забирати. Якби в мене знову був вибір, вчинив би так само. – А противник... – на хвилю замислився Василь. – Вони не поведуться як воїни. Воюють провокаціями, щоб звинуватити нас. Не один раз бачив, як зі Спартака, Ясинуватої та Путилівського гаю в бік Донецька летіли їхні «Гради». А потім, буцімто у відповідь, вони починали гатити по нас...

Василь не вважає себе героєм: «Ось полковник Ігор Гордійчук і його хлопці, які тримали Савур-Могили, вони справжні герої»... Але хіба не є подвиг у наш час захист рідної землі? Тож за особисту мужність і героїзм у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності України Василь Савченко нагороджений орденом Богдана Хмельницького II ступеня.

Руслан СЕМЕНЮК

ВІРНІ ЗАВЖДИ!

Події у Криму чітко визначили, хто за першої-ліпшої нагоди перейде на бік ворога, а хто стоятиме до кінця. Тоді кожен обирав свою подальшу долю. Зрадники, піддавшись обіцянкам про сите й спокійне життя, пішли служити окупанту. А ті, хто залишився вірним своєму народові і державі, священним словам присяги, що дається лише раз у житті, – обрали шлях героїв. Морські піхотинці з Феодосії, які нині продовжують службу в Збройних Силах України, свій іспит на мужність склали гідно. Саме на таких героях-патріотах тримається наша віра у справедливість, армія і держава загалом

Не думав про особисті переваги наприкінці березня 2014-го і Юрій Климкін – молодий контрактник, командир 1-го відділення 1-го Феодосійського окремого батальйону морської піхоти Збройних Сил України. Тоді він та його товариші фактично голіруч захищали свою військову частину від «ввічливих» людей Путіна. Морпіхи навіть ув'язати не могли,

що вже за кілька днів життя розділить їх на патріотів і зрадників.

Військова служба якось відразу припала до душі кримчанину Юрію Климкіну. Строкову проходив у 2002 – 2003 роках у 45-й окремій аеромобільній бригаді, дислокованій тоді в Болграді. Повернувшись додому в Феодосію, закінчив навчання в технікумі. Попрацював деякий час за

фахом, і зрозумів: його доля – армія. Тож вирішив змінити цивільний костюм на військовий однострій. До Феодосійського окремого батальйону морської піхоти саме набирали контрактників. Вибір був зроблений.

– Про морських піхотинців у місті тоді ходили ледь не легенди, – пригадує Юрій. – Частину вважали однією з елітних у Вій-

ськово-Морських Силах Збройних Сил України. Тому, коли йшов сюди за відношенням, відчував певне хвилювання. Мене зустрів заступник командира з повітрянодесантної підготовки майор Олександр Фесуненко. Поцікавившись моєю строковою службою, без вагань направив мене у 2-гу десантно-штурмову роту, яку саме комплектували контрактниками. Так з серпня 2005 року на посаді стрільця продовжилася моя подальша військова кар'єра.

Вже за півроку служби Юрій виявив себе здібним та дисциплінованим бійцем, тож командування вирішило направити його вчитися на молодшого командира до 39-го навчального загону ВМС ЗС України у Севастополі. Після його закінчення очолив 1-ше відділення 2-го десантно-штурмового взводу. На цій посаді Юрій прослужив близько восьми років. Ті часи для нього виявилися непростими, адже він, як і чимало його колег, прагнув просування по службі. Але оскільки втілити свою мрію в життя тоді не мав можливості, контрактник зосередився на власному професійному зростанні. Брав участь у всіх заходах бойової підготовки, що проводилися в частині, в різноманітних, також міжнародних, навчаннях тощо.

З квітня по листопад 2009 року Юрій Климкін разом із колегами з 1-го та 501-го окремих батальйонів морської піхоти 36-ї окремої бригади берегової оборони та інших підрозділів брав участь у 12-й ротатії спільного українсько-польського миротворчого батальйону «УкрПолбат» багатонаціональної тактичної групи «East» сил KFOR у Косові. Протягом 7 місяців українські воїни виконували на Балканах завдання з підтримання миру і спокою на території муніципалітету Штрпце.

Юрій проходив службу на посаді старшого кулеметника. Спільно з американськими вій-

ськовослужбовцями вони на різних видах транспорту патрулювали зону відповідальності, моніторили обстановку тощо. Ту місію у порівнянні з теперішніми подіями на Донбасі, за словами Юрія, можна назвати майже курортом. Вчасне триразове харчування, спортзал, душ – усього цього нині немає в тих, хто боронить Схід України.

Серйозним життєвим випробуванням для корінного кримчанина стала анексія півострова. Коли постало питання про переміщення морпхів на материкову частину України, він ні хвилини не вагався.

– Я відразу попередив сім'ю: служитиму лише у Збройних Силах України за будь-яких обставин і це не обговорюється, – пригадує Юрій. – Моє рішення підтримала дружина Галина, яка теж перебуває на військовій службі. Мені дуже важко зрозуміти, чим керувалися ті наші колишні колеги, які вирішили перейти на службу до агресора. Насправді це питання для мене залишається дуже болючим. І не лише через зраду моїх найкращих друзів і колег, а й тому, що там залишилися мої батьки та рідні.

Юрій зробив правильний вибір, адже щиро переконаний: присягу складають один раз на все життя. До того ж крилате гасло морської піхоти «Вірні завжди!» не потребує будь-яких додаткових тлумачень і лише доводить елітність та унікальність цього роду військ.

24 березня 2014 року російські війська за підтримки двох вертольотів Мі-24 взяли штурмом Феодосійський окремий батальйон морської піхоти. Його командира Дмитра Делятицького і заступника по роботі з особовим складом Ростислава Ломтева загарбники вивезли на вертольоті в комендатуру Чорноморського флоту Росії.

Решту морпхів зібрали у військово-морському порту. До них вийшов командувач берегових

військ ЧФ генерал-майор Олександр Остріков з своїм «почтом». Спочатку розмовляли з офіцерами, потім із сержантами. Російські представники, як не дивно, до тонкощів знали всю біографічну та службову інформацію про наших морпхів. У її зборі, як з'ясувалося згодом, посприяв колишній командир українського зенітного ракетного полку ППО. Саме він намагався схилити до зради Юрія, спекуючи тим, що морпх – корінний феодосієць, тож має служити вдома.

– Коли він зрозумів, що вмотивувати мене не вдасться, то перейшов до погроз, – пригадує Юрій Климкін. – Шантажував тим, що моя дружина служить у його частині й він, мовляв, зробить усе, аби «покращити» її життя. Нашу суперечку почули інші офіцери і також долучилися до погроз. Один із них сказав мені: «Тут, у Криму, буде морська піхота, чого тобі ще треба?» Я, не приховуючи роздратування, відповів: «Даруйте, але це буде вже не та морська піхота!» «З цим усе ясно», – махнув рукою офіцер і пішов агітувати далі.

Новоявлені начальники дали нашим морпхам три години, аби скласти речі й вибратися з обжитих місць. Збиратися Юрію допомагали батьки, друзі та знайомі.

За кілька хвилин до штурму частини. У центрі загиблий товариш Юрія – Артем Корнеєв

Волонтери організували фуру, аби військовослужбовці вивезли все найнеобхідніше. Його дружина Галина згодом також відправилася слідом за чоловіком, залишивши у Криму батьків та рідних.

Феодосія – Генічеськ – Мелітополь – Київ. Так проліг маршрут Юрія та його товаришів по службі після анексії півострова. На збірному пункті в Окремому полку Президента України в Києві феодосійським морпіхам оформили необхідні документи, і наступним місцем служби Юрія Климкіна став Миколаїв. Слідом за чоловіками підтягувалися й сім'ї. Щоправда, не обходилося без проблем. Проросійськи налаштовані командири всіяко перешкоджали переїзду. Дружині Юрія, приміром, довго не віддавали особову справу, а до Південної військово-морської бази – нового місця служби – Галина перевозила її, ретельно замаскувавши в особистих речах.

Десантно-штурмова рота, в якій проходив службу Юрій Климкін, – один з небагатьох підрозділів, де патріотами України залишилися 60 – 70 % сержантів та матросів. Це при тому, що загалом з кількох сотень військовослужбовців батальйону

лише 22 – 25 % продовжили службу в Збройних Силах України. У Криму залишилися переважно ті, хто ось-ось збирався звільнитися. У підрозділі вони, як кажуть, не робили особливої «погоди», тож ця «втрата» не є чимось надважливим. Відбувся звичайний природний відбір.

– Разом зі мною службу продовжили четверо моїх найкращих товаришів, – говорить контрактник. – На жаль, одного з них – старшого матроса Артема Корнеєва – уже немає серед живих. Минулого року він загинув неподалік Маріуполя. Це був один із найавторитетніших молодших командирів. Іншої кандидатури на посаду головного старшини нашого батальйону я взагалі не бачив. Але війна, на жаль, завжди забирає кращих.

У 1-му окремому батальйоні морської піхоти Артем Корнеєв служив з 2009 року. Після анексії Криму не зрадив Присязі й продовжив службу в Миколаєві. У жовтні 2014 року виконував бойові завдання у складі зведеного загону ВМС ЗС України поблизу населеного пункту Талаківка. Загинув під час обстрілу ворожою артилерією.

Ще один товариш Юрія – молодший лейтенант Сергій Руден-

ко – свого часу також становив кістяк сержантського складу феодосійських морпіхів. Віднедавна отримав офіцерське звання і тепер очолює десантно-штурмовий взвод. Юрій Климкін перекопаний: він буде хорошим офіцером, адже його високі професійні здібності проявилися ще на посаді молодшого командира. Сергій тривалий час навчався за кордоном, має високий професійний рівень і широкий кругозір.

Нашому герою, до речі, також пропонували офіцерську посаду – щойно він став головним сержантом 2-го десантно-штурмового взводу. І фаховий рівень, і освіта дозволяли це зробити. Тим паче, що раніше він багато разів залишався за командира взводу. Але Юрій скромно відмовився, сказавши: «Якщо всі стануть офіцерами, хто залишиться сержантом?».

У липні минулого року Юрію Климкіну зателефонував головний старшина Військово-Морських Сил старший мічман Павло Ручка і повідомив, що поблизу Одеси формується новий батальйон морської піхоти. Там на посаді головного старшини відтепер і належить служити Юрію. Відмовлятися, звісно, він не став, адже людина в погонах має бути там, де потрібна найбільше. Разом з чоловіком змінила місце служби і старший матрос Галина Климкіна, перебравшись з Миколаєва до Одеси. Віднедавна їхнє подружньо-службове життя продовжується в новій частині.

Нова посада, новий вимогливий командир, нові тонкощі служби... Юрій не приховує, що тепер йому доводиться багато чого вчитися. Але ж він сам прагнув службового зростання, тож нові кар'єрні горизонти відкриває для себе охоче.

Опановувати нову посаду йому допомагає бойовий досвід, набутий під час проведення антитерористичної операції на Донбасі. Там з листопада 2014 по березень 2015 року підрозділ

Юрія обороняв Маріуполь. Про свої тодішні будні старшина розповідає неохоче. Говорить, що він та його колеги виконували свою звичайну роботу, як і належить людям військовим. Поділився лише єдиним висновком, який зробив для себе після перебування на передовій: там, на війні, все набагато простіше і зрозуміліше, аніж транслюють телеканали та інформагенції. Журналісти намагаються в усьому знайти щось незвичайне, а рядові бійці знають лише, хто їхній ворог і яке завдання їм належить виконати.

– На війні, як на риболовлі, – правди немає, – говорить Юрій Климкін. – Правдою є лише те, що відбувається особисто з тобою і в чому ти впевнений на сто відсотків. Така особливість людської психології: хтось добре воював, але не поспішає цим хвалитися, а хтось ховався за чужі спина, але вміє подати свою службу в АТО «під смачним соусом». Справжні герої, яких я знаю особисто, не часто розповідають про власні подвиги.

Своїм найголовнішим обов'язком Юрій вважав виконати завдання і зберегти життя підлеглих. За останнє хвилювався найбільше, адже під час нічних перевірок блокпостів неодноразово помічав, що бійці іноді нехтували заходами безпеки і не

одягали шоломів чи бронезжилетів. Розказував про сумні наслідки такої недбалості. Наголошував на необхідності бути вкрай уважними, прислухатися до звуків та вдивлятися в кожну нерівність рельєфу.

– Я не зміг би собі пробачити, якщо б, не дай бог, довелося когось везти додому вантажем «200», – говорить старшина. – Ми всі маємо повернутися до наших домів. Мені було б важко жити з тягарем втрати бодай одного підлеглого.

Зусилля Юрія Климкіна не були марними. Всі десять бійців його відділення, яке обороняло рубежі поблизу Гнутаго, повернулися живі й здорові. Їхні батьки та рідні дуже вдячні командирам за мудре керівництво та збережені життя.

Хвилюються за свого сина і батьки Юрія – Віктор Олександрович та Ірина Миколаївна. Вони – також корінні кримчани і вже звикли до того, що сина поред немає. Зв'язок із ним підтримують через Інтернет. Мама кілька разів навіть навідувалася в гості. Їй байдуже, яку брехню поширюють про Україну тамтешні телеканали. Адже вона знає іншу правду – ту, яку чує від найріднішої людини. Юрій каже, що його батьки завжди тверезо мислили і щодо всіх подій робили власні висновки.

Нині Юрій з дружиною Галиною винаймають приватний будинок біля Одеси. Одна кімната з мінімальними зручностями – це той максимум, який може собі дозволити молода сім'я військових. Не балує доля й їхніх колег, які прибули з різних регіонів держави і фактично з «нуля» «ставлять на ноги» нове військово-формування. Щоправда, подружжя має надію, що цього року кошти за житло компенсуватиме держава, адже досі таку компенсацію отримували лише офіцери та курсанти вищих військових навчальних закладів.

Говорячи про всі ці труднощі, ми вкотре повертаємося до старої проблеми, яку ось уже понад два десятиліття намагаються вирішити у Збройних Силах України. Це наявність необхідних фондів, призначених не лише для служби й навчання, а й для задоволення соціально-побутових потреб. Адже в арміях розвинених країн світу переїзд до іншого гарнізону насправді не є чимось складним: військовослужбовець знає не лише свою наступну посаду та обов'язки, а й місце проживання, де є все необхідне для облаштування побуту. Тому тамтешні військові не заціклені на вирішенні побутових питань, більше часу й думок приділяють виконанню службових обов'язків.

У майбутніх планах Юрія Климкіна – всіляко піднімати престиж морської піхоти України. Він вважає, що разом із другим диханням цей рід військ має отримати нові добрі традиції, зберігши при цьому ті, що були набуті. Загартовані подіями у Криму та війною на Донбасі, «чорні берети» вже показують приклад високої фаховості колегам з інших родів військ. Адже ці підрозділи славляться людьми, які не зрадили присязі, продовжують вірно й віддано служити своїй Батьківщині та підтвердили найголовніше гасло морської піхоти «Вірні завжди!»

Сергій БАСАРАБ

Юрій Климкін із дружиною Галиною

ПРОБАЧИВ ВОРОГА

Свою ротацію в зону АТО в жовтні 2015 року старший офіцер відділення виховної роботи 36-го шляхо-відновлювального загону Держспецтрансслужби майор Олег Марчук запам'ятає назавжди. І не лише тому, що дивом вижив після обстрілу з ПТКР, діставши поранення легкої та середньої тяжкості. Тоді двічі за один день його життя висіло на волосині. Уникнувши майже неминучої загибелі, як йому згодом розповідали побратими, Олег Марчук зробив для себе висновки та вважає: цей випадок змусив його усвідомити цінність життя, а доля подарувала шанс пройти свій шлях із гідністю

7 жовтня 2015 року на Донбасі було стійке затишшя. Терористи й російські найманці тривалий час не обстрілювали сили АТО. Українські війська, користуючись перемир'ям, займалися укріпленням позицій.

Цього дня на облаштування опорного пункту українських во-

яків поблизу с. Троїцьке, що на Луганщині, вирушив екіпаж екскаватора під командуванням майора Олега Марчука.

Для нього це була вже четверта ротація на Донбас. Виїзд на передові позиції наших військ здавався звичайною роботою. Боець із позивним «Моряк»,

який супроводжував екіпаж, розповідав: сепаратисти вже тиждень дотримуються умов перемир'я.

На перших двох позиціях воїни-залізничники швидко впоралися із завданнями та вирушили на третю під назвою «Дош», де було неабияк важко копати тран-

Й ПОВІРИВ У БОГА: ІСТОРІЯ ОФІЦЕРА, ЯКОМУ ДОЛЯ ДАЛА ШАНС НА ЖИТТЯ

шею. Бійці поспішали встигнути до обіду, аж раптом пролунала команда: «Повітря!». Воїни хутко побігли до траншеї і збиралися покинути небезпечну позицію. «Моряк» переконував: загрози немає, сталася помилка, мовляв, треба продовжувати роботу. Аж раптово пролунав другий постріл: Олег Марчук встиг побачити лише спалах, коли його та його підлеглих – Олега Третяка та Олександра Луцова – відкинуло вибуховою хвилею назад у траншею. В екскаватор влучив снаряд від ПТКР – неочікуваний «привіт» від терористів під час перемир'я. Екіпаж дивом вижив, адже не встиг повернутися до кабіни після першого пострілу. Всю силу вибуху прийняло на себе залізо, що і врятувало їм життя.

«В очах стояв спалах, дзвін розривав голову, шкіра голови пекла, кров заливала очі, поблизу горів екскаватор. Шлях на колінах до бліндажа тривав нестерпно довго. Думки пролітали одна за одною: що з нами буде, чи прилетить ще, чому болить нога і що з головою? Дуже хотілося жити в той момент, та водночас я був дуже злий на ту людину, яка в мене вистрілила. За що вони полювали на нас? Ми не збиралися їх обстрілювати, не робили нічого поганого для них», – пригадує Олег Марчук.

У перші хвилини після вибуху майор найбільше думав про те, що казатиме рідним: дружина та двоє дітей не знали про його небезпечні відрядження, які тривали із липня 2014 року, коли наші війська звільнили Слов'янськ. Вони проживали в Харкові, де Олег служив до переведення в

Конотоп. Потім шок минув, але охопив нестерпний біль: обгоріле обличчя пекло, пошкоджена уламками ступня не дозволяла нормально ходити, з порваного черевика лилася кров, до того ж чоловіка контузило.

Було вирішено евакуювати поранених на БМП. Вже на шляху до Артемівська один із бійців помітив: вибух був такої сили, що буквально поплавив бронезилет Олега Марчука. «Якби не бронезилет – то невідомо, чи був би я живий. До того ж, якби ми поїхали на екскаваторі відразу після першого пострілу, снаряд точно дістав би нас по дорозі. Це друга обставина, яка врятувала мені життя», – каже він.

З Артемівська Олега Марчука гелікоптером доставили до Дніпропетровської обласної клінічної лікарні імені Мечникова. Майор розповідає, що за місяці лікування він познайомився з не одним десятком чудових людей – волонтерів, медиків та пересічних українців, які віддавали останнє, аби допомогти пораненим воїнам. Також приємною несподіванкою стала й неабияка увага й турбота з боку керівництва Міністерства інфраструктури та голови Адміністрації Держспецтрансслужби генерал-лейтенанта Миколи Малькова.

«Коли рани фізичні почали потроху загоюватися, я почав лікувати рани духовні. Першим бажанням було піти до церкви. Коли туди потрапив – ледь не заплакав», – пригадує Олег Марчук. До того доленосного 7 жовтня майор не вважав себе

віруючою людиною. Похрестився лише у 23 роки, до церкви, як і більшість людей, ходив лише на великі свята. Тепер в його оселі з'явилися образи, а настільною книгою стала Біблія.

«Віра в Бога допомогла мені подолати агресію, яка була після контузії. Я тепер не злюся на ту людину, яка в мене стріляла, хоча й вважаю, що в сепаратистів і російських військових немає жодної ідеї, за яку можна було б проливати стільки крові, – каже майор і додає: Ворога свого вже пробачив, і єдиний суддя – Господь, а доля обов'язково поверне йому всі борги».

Тепер він намагається проводити більше часу з родиною, яку майже 2 роки тому покинув через службу. «Я почав розуміти справжню цінність життя, здоров'я, сім'ї. Це в мене на першому плані, я хочу використати той шанс, який дав мені Бог, на повну», – зізнається Олег Марчук. За час, проведений в АТО, в нього назбиралося достатня кількість фотографій і спогадів із зони бойових дій. Ще перебуваючи у лікарні, Олег Марчук роздумував над написанням книги. Тепер ентузіазму в нього поменшало, однак обіцяє: повернеться до роботи над нею, коли буде більше часу й натхнення.

Вже незабаром, коли рани повністю загояться і не дошкулятиме біль у нозі, майор знову стане до строю. Та найбільше чоловік сподівається, що війна в Україні вже найближчим часом завершиться. А 7 жовтня кожного року він відзначатиме як свій другий день народження.

Андрій ТІТОК

Допомогти та врятувати

Успіх будь-якої військової операції залежить не лише від вишколу солдата, а й від стану його здоров'я. Ще в сиву давнину в арміях Олександра Македонського, Ганнібала були, висловлюючись сучасною термінологією, медичні підрозділи, які надавали допомогу пораненим і хворим. І як би не змінювались часи, а разом з ними стратегія і тактика воєн, озброєння і техніка, та на полі бою поряд з бійцями завжди є військові медики. І в наші дні вони роблять все можливе, щоб врятувати життя і здоров'я воїнів

Про медичне забезпечення солдатів і офіцерів, які відстоюють територіальну цілісність України розповідає начальник Центрального військово-медичного управління – начальник медичної служби Збройних Сил України полковник медичної служби Едуард Хорошун.

– До початку гібридної війни, яку сьогодні веде проти нас Росія, медичне забезпечення української армії здійснювалося за територіальним принципом, – говорить Едуард Миколайович. – Однак війська, які перебувають у районі антитерористичної опе-

рації, втратили зв'язок зі своїми територіальними базами постачання, змінилися етапи медичної евакуації, що спонукало нас до створення іншої, більш досконалої та максимально наближеної до реальних умов системи медичного забезпечення.

Спочатку у військовому угрупованні Збройних Сил, яке перебувало на Донбасі, а згодом і в інших військових частинах, були відновлені посади стрільців-санітарів у відділеннях, штатних санітарів у взводах, санітарних інструкторів у ротах. До штатів медичних пунктів батальйонів

ввели посаду лікаря та броньовану одиницю евакуаційної техніки, збільшили чисельність середнього медперсоналу.

Переформатували також структуру медичної роти, яка входить до складу бригади: тепер вона має 3 мобільні і 1 стаціонарне відділення, які за рівнем медичної допомоги наблизилися до аналогічних підрозділів країн-учасниць НАТО. Укомплектували їх і евакуаційною технікою, зокрема і броньованою.

Таке переформатування сил та засобів медичної служби Збройних Сил дозволило забезпечити присутність медичного персоналу в кожному підрозділі, на кожному блокпості.

– Лікарі, фельдшери, які сьогодні перебувають в зоні АТО, є кадровими військовослужбовцями чи мобілізованими?

– Там є і ті, й інші. Але річ не в тім, хто звідки прибув, а в тому, як вони ставляться до своїх функціональних обов'язків. Абсолютна більшість моїх колег є професіоналами та мають великий досвід роботи в медичних закладах. Багато хто з них неодноразово потрапляв під обстріли, але, попри смертельну небезпеку, вони не ховалися за спину солдатів, а надавали їм допомогу. На жаль, і серед них є загиблі. Нещодавно Президент України вручив Зірку Героя України матері Ігоря Зініча. Цією нагородою сержант-медик, який разом з «кіборгами» боровив Донецький аеропорт, відзначений посмертно.

Близько 80 медичних працівників нагороджені орденами Богдана Хмельницького, «За мужність». Зокрема, підполковники медичної служби В. Бабій, В. Горбенко, капітани медичної служби С. Ліваковський, Д. Пасіков, старшина медичної служби В. Веремеєнко. А старший солдат М. Балюк і солдат А. Суліма нагороджені орденом «За мужність» посмертно: вони, як і Ігор Зінич, ціною власних життів рятували бойових побратимів. Ми завжди пам'ятатимемо про них. Двадцять п'ять наших працівників дістали поранення, рятуючи бійців на полі бою і нагороджені медаллю «За хиснику Вітчизни».

– У зоні АТО розгорнуті три мобільні госпіталі. Розкажіть, будь ласка, про їхню діяльність.

Мати Ігоря Зініча отримала нагороду від Президента

– З початком бойових дій від військово-медичних клінічних центрів Південного, Центрального, Західного та інших регіонів було відряджено на Донбас три такі госпіталі та близько 30 лікарсько-сестринських бригад, які перебували в розпорядженні начальника відділу медичного забезпечення штабу АТО як сили підсилення. Ці сили та засоби були інтегровані в систему медичного забезпечення угруповання військ у зоні АТО і виконували функції одного з етапів лікувально-евакуаційного забезпечення.

– Як оцінюєте їхнє технічне оснащення?

– Звісно, що у стаціонарних госпіталів воно значно краще. Далося взнаки багаторічне ігнорування військово-медичною наукою потреб військово-польової медицини, але в цілому, зважаючи на їхнє призначення, воно цілком пристойне. Адже їхній персонал надає кваліфіковану хірургічну і терапевтичну допомогу лише з елементами спеціалізованої. Наприклад, бійця, який дістав поранення, оперують і, стабілізувавши його стан, відразу відправляють до того чи іншого гарнізонного госпіталю. Це у випадку неважкого поранення. За більш складного ушкодження – до регіонального військово-медичного центру. І вже там він отримує повний обсяг спеціалізованої медичної допомоги, тобто допомоги на більш високому рівні.

З боку керівництва Збройних Сил є цілковите розуміння необхідності зміцнення матеріально-технічної бази військово-медичних закладів. 2015 року на медичне забезпечення особового складу Збройних Сил асигновано понад 240 млн гривень, з яких 195 млн – на придбання медикаментів, а майже 12 млн – на ремонт та закупівлю медичної апаратури.

На сьогодні медичні підрозділи забезпечені спеціальною медичною технікою на 80, а санітарною – на 52 відсотки.

– А персоналом?

– Так, але не на 100 відсотків. Лікарським складом, середнім та молодшим медичним персоналом мобільні госпіталі комплектуються шляхом мобілізації. Тому проблеми з комплектуванням цими категоріями в мобільних госпіталів такі ж, як і в медичних пунктів чи медичної роти. Укомплектованість офіцерами становить 80 відсотків, а середнім та молодшим персоналом – ледь сягає 50 відсотків.

По допомогу до наших медиків звертаються і військовики інших силових структур. Їм ніколи не відмовляють. Надають допомогу і жителям навколишніх сіл. До того ж військові медики не чекають, коли до них звернуться, а самі здійснюють профілактичні «рейди в народ». Фахівці мобільного госпіталю можуть виконувати одночасно до 10 операцій. А за добу спроможні допомогти близько 200 пацієнтам. Адже тут працюють хірурги, судинні хірурги, окулісти, стоматологи, щелепно-лицьові хірурги, травматологи, урологи, терапевти та інші спеціалісти.

– У місцях дислокації наших частин і підрозділів є й цивільні медичні заклади. Чи може боєць звернутись до них по допомогу?

– Він звертається насамперед до військових медиків. Але життя є життя. 30 відсотків ліжок 14 лікувальних закладів Міністерства охорони здоров'я України, роз-

ташованих в районі АТО, передбачені для лікування поранених чи хворих військовослужбовців. Дуже часто цивільний заклад використовують як етап медичної евакуації.

Як керівник медичної служби Збройних Сил я дуже вдячний колективу Дніпропетровської обласної клінічної лікарні ім. Мечникова, адже тут десяткам наших солдатів і офіцерів врятували життя, сотні пролікували.

– Надворі зима, а умови, в яких перебувають захисники України, комфортними назвати важко. Звідси й запитання: що робиться для попередження гострих респіраторних захворювань?

– Ми закупили вакцину проти грипу «Ваксигрип» і з грудня 2015 року розпочали вакцинацію усього особового складу військових частин по секторах. На кожен з них виділяється близько 2 тисячі доз. Але головним механізмом боротьби з респіраторними захворюваннями є загартування особового складу, чим повинні займатися безпосередні командири військово-вслужбовців.

– Чимало військовослужбовців після поранення потребують медичної реабілітації. Де вони її проходять?

– У військових санаторіях «Трускавецький», «Хмільник», «Пуща Водиця» та санаторному відділен-

ні військово-медичного клінічного центру, що у Вінниці. Лише 2015 року їхніми послугами скористалися близько 2 тисяч осіб.

Можливості військово-медичних закладів щодо реабілітації бійців АТО незабаром суттєво зростуть. Адже у Вінниці для них будують клініку реабілітації та відновного лікування. Її площа становитиме 1000 квадратних метрів, а оснащена вона буде сучасним спеціальним медобладнанням, за допомогою якого лікарі-реабілітологи повертатимуть військовиків до повноцінного життя.

Проходять реабілітацію захисники і в цивільних санаторно-курортних закладах, зокрема, госпіталях для інвалідів Другої світової війни.

– Як військові медики забезпечені транспортними засобами? Адже це неабияк впливає на мобільність та швидкість надання допомоги та евакуації поранених.

– З початку антитерористичної операції ми отримали близько 400 санітарних автомобілів, більшість яких були і фізично, і морально застарілими. Але свою функцію вони виконали. На жаль, значна частина з них у результаті бойових зіткнень, обстрілів була пошкоджена. Проте силами ремонтних підрозділів чимало автомобілів ми відновили. Сподіваюся, що незабаром ситуація зміниться: Міноборони оголосило серед вітчизняних виробників конкурс щодо створення і поставок до війська санітарної техніки.

Наприклад, Кременчуцький автозавод освоїв виробництво медичної версії броньованого автомобіля «Кугуар». Першу таку машину вже отримали прикордонники. Якщо такі автомобілі матимуть і Збройні Сили, це врятує багато життів, адже машина має міцний бронекорпус, обладнаний лебідкою, захистом бічних вікон, а всередині встановлені носі та сидіння для медперсоналу.

– Влітку уряд Канади передав Україні мобільний госпіталь. Його використовують?

– Звичайно. Його перевага в тому, що він багатофункціональний і сегментований – може використовуватись і як операційне відділення поряд з полем бою, і як інше функціональне приміщення для надання попередньої медичної допомоги перед евакуацією в тил хворих та поранених. А ще він повністю автономний: функціонування медичного обладнання за будь-яких умов забезпечують дизельні електрогенератори, адаптовані до нашого палива, системи живлення та кондиціонування, а також система водоочищення за канадською технологією «Рейнфреш», яка дозволяє подавати 40 літрів питної води за хвилину. Розгорнути його можна за 6 годин, а згорнути за 4.

– Які проблеми найбільше дошкуляють військовим медикам, які перебувають у зоні проведення антитерористичної операції?

Медична служба Збройних Сил України не є самостійним родом військ, як, наприклад, в арміях Німеччини чи Канади. Тому вона повинна дотримуватися норм, визначених для сухопутних підрозділів, де для частин однакової чисельності передбачено однакові рівні категорій військового звання. За чинними нормативами для керівника госпіталю чисельністю 40 осіб не може бути передбачена посада рівня «полковник», як це прийнято у США, а лише рівня «капітан». У Збройних Силах України медична сестра найвищої кваліфікації не може мати звання рівня «капітан», а лише «старший солдат». І річ не лише у відповідній оплаті кваліфікованої праці, головне – це рівень компетентності, якої може досягти посадова особа.

На наш погляд, для того, щоб можливості вітчизняних військово-медичних підрозділів відповідали рівню компетентності аналогічних підрозділів НАТО, необхідно доко-

Начальник Центрального військово-медичного управління –
начальник медичної служби Збройних Сил України
полковник медичної служби Едуард Хорошун

рінно змінити систему військових звань та інші складові системи заохочення, підвищення привабливості військової медичної служби. Слід удосконалити систему підготовки; ми вбачаємо необхідність внесення коректив у систему підготовки військових медичних фахівців з тим, щоб вийти на рівень підготовки відповідних фахівців НАТО.

Хочу наголосити, що, на жаль, не всі військовослужбовці належно ставляться до свого здоров'я. Наприклад, не носять бронежилетів, а така халатність часто призводить до поранень органів грудної клітки, черевної порожнини.

До складу військово-лікарських комісій призначають цивільних лікарів без досвіду роботи, через

що до війська потрапляють громадяни, котрі мають проблеми зі здоров'ям. Після кількох місяців, а то й тижнів служби вони потребують лікування, адже застарілі хвороби даються взнаки. Декого ми змушені навіть комісувати, також і зі встановленням групи інвалідності. Така практика обходиться в добру копію для оборонного відомства.

Зважаючи на ту ситуацію, в якій перебувала медична служба Збройних Сил ще рік тому, і ту, яка є сьогодні, впевнений: найближчим часом ми матимемо таку службу, яка відповідатиме стандартам цивілізованих країн світу, зокрема НАТО.

Інтерв'ю провів Сергій ЗЯТЬЄВ

БЕРЕГИНЯ СЕРДЕЦЬ

У бою перемагають патріоти із гарячим серцем, холодним розумом, сталевими нервами та стійкими переконаннями. Але й вони потребують допомоги та уваги

У підсвідомості кожного, хто мав честь бути присутнім на допрем'єрному показі фільму «Аеропорт», виринала ця думка. Яскрава стрічка, присвячена незламності та мужності українських захисників, яких вороги прозвали «кіборгами», викликала неабиякий інтерес. Глядачі збиралися завчасно. Серед запрошених – Президент України, Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Петро Порошенко. У залі багато військовиків, які в різні періоди громили ворога в донецькому аеропорту. З-поміж них і поранені, яких супроводжувала жінка-лікар Національного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь».

Вона допомагала хлопцям здолати шлях від авто до глядацької зали та, за потреби, надавала медичну допомогу. Підкреслюючи її важливість і виявляючи найвищий ступінь довіри, що може бути між пацієнтом і лікарем, один із воїнів назвав жінку «янголом-охоронцем».

І подумалось: яким же милосердям та добрим серцем має бути наділена людина, аби щодня допомагати долати героям фізичний і душевний біль? А ще, про професійний авторитет лікаря, що налаштовує солдатів побороти травми війни?..

Лікар-кардіолог 1-ї категорії, ординатор відділення кардіології Національного військово-медичного клінічного центру «ГВКГ», майор медичної служби Катерина Рихлик рятує життя та допомагає відновити духовні сили воїнам. Омріяна з дитинства професія вже давно є справою її життя.

«Емоційний стан людини з інфарктом міокарда не менш важливий, ніж кваліфікація лікаря та якість ліків, – переконує лікар-кардіолог Катерина Рихлик. – Після переведення з блоку реанімації у відділення реабілітації у хворих певний час зберігається нормальний, іноді навіть піднесений настрій. Потім – пригніченість, а в деякого – навіть клінічна депресія».

Коли дізнаєшся, що ризик смерті після перенесеного інфаркту міокарда у депресивних хворих зростає в 3,5 раза, починаєш розуміти стурбованість лікаря.

Пацієнтів-учасників АТО лікар-кардіолог вважає особливими, адже на власні очі бачила незвичні реакції на, здавалося б, звичні речі.

«Тому й потребують вони особливої уваги й розуміння, – продовжує майор медичної служби Рихлик. – Усі вони прагнуть бути

почутими і не тільки лікарями, а й співгромадянами. Тому схибити тут не можна. Адже разом із фізичним здоров'ям пацієнтам, які пройшли через війну, важливо повернути почуття та моральний дух».

Лікар-кардіолог має бути й психологом. «Увага, щирість та відвертість – основа довіри пацієнта до лікаря, – переконана Катерина. – Це неабияка частина справи, коли йдеться про одужання». А пацієнти переконують, що перебування у відділенні кардіології, де працює «янгол-охоронець» із великим серцем, – відновлює життєві сили та енергію.

Володимир КОСЕНКО

ЯНГОЛИ ДОБРА

Військові дії на Донбасі сколихнули всю країну. Українці допомагають нашим бійцям боронити рідну землю: до волонтерської діяльності долучилися представники різних поколінь і професій, селяни та жителі міст. Спільна біда змінила пріоритети людей та звичний спосіб життя. Волонтерами стала значна частина українського народу

Серед багатьох небайдужих – Оксана Радушинська, випускниця університету «Україна», кавалер ордена княгині Ольги, журналіст, поетеса, письменниця. Вона – лауреат численних конкурсів та премій, автор десятків книг поезії та прози для дорослих та дітей. Від початку 2014 року Оксана Радушинська, попри наприкутість до інвалідного візка, міцно пов'язана з Творчою сотнею «Рух до перемоги», керівником якої вона є.

– Оксано, розкажіть, будь ласка, про початок вашої творчо-волонтерської діяльності?

День, коли провели перший концерт для вояків, пам'ятаю, наче то було вчора: похмурий, холодний, з пронизливим вітром. Вербна неділя 2014 року. На той час українці ще й гадки не мали, що попереду справжня війна, та й не надто розуміли, як потрібно воювати, в який спосіб захищатися від ворога, допомагаючи нашим оборонцям. Але саме тоді з небуття постала українська армія – розграбована, розтягнута, майже знищена технічно та матеріально, але незламна. Тоді ж чітко прийшло усвідомлення, що одним із різновидів допомоги для воїнів має стати пісня. Ми пішли з нею до бійців бригади тактичної авіації ім. Петра Франка. Зібрати артистів для такої акції було нескладно. Не один рік працюючи на обласному телебаченні «Поділля-центр», надбала низку знайомих співаків, з іншими співпрацювала як поет-пісняр. Погукала – зголосилися. Відпрацювали концерт просто неба на летовищі, посеред капонірів і літаків. Сценою правив причіп від КАМАЗа. Все було незвичним для артистів, звиклих до залів, сцен та лаштунків. Тоді ми навіть

гадки не мали, що за майже два роки волонтерсько-гастрольної діяльності побуваємо і в більш специфічних умовах – некомфортних і навіть небезпечних для здоров'я. Саме від того першого концерту «сотня» почала співпрацювати з 42-м гарнізонним будинком офіцерів. Директор закладу Сергій Чеплаков постійно координує наші дії, маневруючи між військовими реаліями й ініціативами нашого волонтерського об'єднання. Насправді співпраця видається якісною та результативною.

– Ви виступали в госпіталях, у військових частинах. Як солдати сприймають артистів?

Військові взагалі дуже вдячні глядачі! Вони підспівують артистам, залюбки йдуть до танцю, коли запрошують наші співачки, щедро аплодують, майже увесь концерт знімають на мобільні телефони. До слова, ми з друзями напівжартома дійшли висновку, що в такий спосіб повною мірою реалізовуємо задум Міністерства культури про доправлення мистецького продукту на передову – бійці везуть його у вигляді записів у своїх мобілках! Що ж до поранених у шпиталях, то тут ситуація дещо інша. Після пережитого на війні, фізичних та емоційних поранень, хлопці найменше хочуть, аби до них лізли в душу. Разом з тим їм потрібне усвідомлення того, що суспільство цінує їхній подвиг. Бодай на емоційному рівні. Оце ми й забезпечуємо звичайним людським спілкуванням з бійцями до, під час і після завершення концерту, а також – піснями, що підібрані таким чином, аби з ними пережити спектр найважливіших людських емоцій. Вже об'їздили з волонтерськими концертами більшість шпиталів України. Взяли на себе волонтерське зобов'язання щомісяця навідуватися до військового госпіталю в Старокостянтинові. Ми часті гості в хмельницькому шпиталі. Побували у смт Сата-

Україна живе в паралельній реальності, коли одні борються за право існування держави і загалом за право на життя, а інші жодним чином не змінюють своїх звичок, не відмовляють собі в задоволеннях. Направду, ми вже об'єдналися. Біда нас уже згуртувала. Але ще недостатньо.

нів, кілька разів відвідували рівненський госпіталь, смт Клевани, приїздили до поранених у Вінницю, Білу Церкву, Бердичів, Запоріжжя, у прифронтове Сватове.

– Ваша «сотня» здійснила декілька поїздок у зону АТО. Якою була мета?

Навесні 2015 року нас запросили поїхати до Старобільська Луганської області у складі офіційної делегації від Хмельницького до міста-побратима. Поїхали з подвійною місією: повезли 20 тонн гуманітарного вантажу, котрий розподілили спільно з тамтешнім благодійним фондом «Майбутнє Луганщини», а також задля наочної демонстрації такого зрозумілого для нас усвідомлення, що Україна – єдина. Мали декілька концертів перед військовими, місцевим населенням і переселенцями. Завітали до бійців 8-го полку спецпризначення. Поїздка залишила багато вражень. Частина з них – із позначкою «вперше». Вперше на власні очі побачила блокпост, усвідомила реальність буденно-

го життя у прифронтовому місті, коли вранці діти поспішають тротуаром до школи, а поруч з ними йдуть військові – зі зброєю і при повному обмундируванні. Вперше тримала в руках сучасну зброю і дивилася в очі бійцям, для яких війна – теперішній час і за півгодини вони мають вирушати на завдання. Вперше склалася ситуація, коли взулася у чобітки о сьомій ранку, а скинула їх о шістнадцятій годині... наступного дня, бо перебувала в дорозі безперервно упродовж 22-х годин. Та й сама поїздка була вперше. Але не востаннє.

На виконання програми «Зброя культури», що реалізовувалася під егідою Міністерства культури та Генштабу ЗСУ, здійснили поїздку до Маріуполя. Найсильніше враження – місто українське і... мирне. Принаймні нашої команді за неповні півтори доби перебування на відстані в кілька десятків кілометрів від Широкиного, де точаться справжні бої, здалося саме так. Зрозуміло, що високий рівень захисту і навколо маріупольського аеро-

порту, в одному з терміналів котрого відбувся головний концерт нашої «сотні» для бійців різних родів військ, добровольчих формувань і Нацгвардії. Хоча наша команда за час волонтерсько-мистецької діяльності побувала не в одній військовій частині, ми бачили багато з того, що не щодень впадає в очі цивільним людям, однак вперше за кількадесят метрів від умовного глядацького залу просто під час концерту їдуть БТри чи опускається з неба військовий гелікоптер. Та найголовніше, що хочеться донести, – нас захищають! Спокійно, професійно і якісно, попри усі «але» і «наперекір», неузгодженості на горі і зради поміж своїми. Хлопці і дівчата зі зброєю в руках виконують свою роботу на війні. Якісно. От якби ще далекі від армії любителі покричати про «фсьо пропало» чи «нас зливають» менше влаштовували істерики, а більше працювали. Якби журналісти в гонитві за

«сенса-цією» не підігравали паничним настроєм. Чого вартий момент, коли по одному з телеканалів повідомили, що всі в'їзди-виїзди до Маріуполя заблоковано, а ми там ночували і спокійно, пройшовши блокпости, виїхали з міста? Як то кажуть, повідомлення трішки не співпало з дійсністю.

Маємо усвідомити, що від нас, тих, хто живе на мирній території України, потрібні не істерики, а цілеспрямована реальна підтримка бійців. Мене дуже глибоко вразило знайомство з капеланом отцем Ігорем, його розповіді про пережите-побачене, його захоплення нашою командою і вдячність за те, що ми робимо. А ще зовсім коротке, але знакове знайомство з підполковником Нацгвардії, командиром батальйону розвідки однієї з частин. Вразили, повторюся, спокій та впевненість в очах, у поведінці цього неговірного чоловіка. Оте, після чого й собі

сповнюєшся впевненістю та рішучістю до життя, до борні.

Ми будемо повертатися на передову з концертами ще не раз, вишукуючи для того будь-яку нагоду. Северодонецьк, Лисичанськ, Старобільськ, Артемівськ, Краматорськ, Маріуполь, низка сіл, усі назви яких не запам'ятати, і просто розташувань бійців на позиціях. Спецпризначенці, льотчики, танкісти, ВДВшники, розвідка, артилеристи, піхотинці, морські піхотинці... Мені здається, що за цей рік я більше довідалася про різні роди військ, ніж знала за все життя. Вразив один із перших концертів для бійців артдивізіону: прожили з ними в розташуванні понад вісім годин, навіть почали орієнтуватися в таборі і розуміти правила поведінки, маскування, правила отого життя. Життя – наче з паралельної реальності для нас, для тих, хто прибув з мирної території України, і зовсім буденного для них, бійців.

Коли автомат – невід’ємний «аксесуар» справжнього чоловіка. Коли мобільний зв’язок повністю відсутній. Коли троє хлопців під командуванням старшого кухаря готують їжу на всю братію і жартома-всерйоз зазначають, що то їм таке покарання, бо ніколи вдома не допомагали куховарити дружинам. Це було влітку. А з настанням холодів пізнали інший бік тамтешнього життя коли єдиним джерелом тепла слугує пічка-«буржуйка», вогонь в якій треба підтримувати всю ніч, аби в наметі не було зимно. Загалом за цей рік побачила тисячі облич, разом з артистичними командами дала десятки концертів у лісах, у наметах, на фермах, складах, у клубах, на площах, просто неба... Завезли близько двадцяти тонн гуманітарного вантажу, що зібрала лише наша волонтерська спільнота. І намотали тисячі кілометрів на колеса автобусів між Хмельниччиною, Луганщиною, Донецчиною – від Маріуполя до Сватового по всій лінії вогню. Надбала серед атошників чимало друзів, у телефоні – десятки номерів із позивними бійців. Отримала свій позивний і Творча сотня «Рух до перемоги» – нас назвали «Янголами добра».

– Якою людиною повинен бути волонтер?

– Все дуже просто – треба не бути черствим душею і мати чіт-

ку громадянську позицію. Решта – набудеться.

– Що треба зробити нам, українцям, щоб перемогти ворога і розбудувати сильну самостійну державу?

Не бути роз’єднаними. Не тягнути за політичною лінією, чи бізнесовою вигодою. Не приховувати свою бездіяльність за відмовкою: «Нехай армії допомагають політики, бо вони й так жирують на наших горбах». Думати перед усім про інтереси України. Ненормально, коли частина люду воює на Сході, чверть українців займаються волонтерством, а решта живуть так, наче війни немає – відвідують концерти «зірок», викладаючи тисячі гривень за квитки, стільки ж «спускають» у ресторанах, літають відпочивати за моря-океани. Україна живе в паралельній реальності, коли одні борються за право існування держави і загалом за право на життя, а інші жодним чином не змінюють своїх звичок, не відмовляють собі в задоволеннях. Направду, ми вже об’єдналися. Біда нас уже згуртувала. Але ще недостатньо.

– Що для вас є «патріотизм»?

У нас немало «патріотів», котрі за чаркою голосно вигукують «Слава Україні! Героям слава!», а коли приходить повістка, шукають способи «відкосити». Чи

проходять повз волонтерів до найближчого генделіка, щоб купити пляшку пива або пачку цигарок, і не вділять з тих грошей ні копійки для хлопців, які зараз змушені сидіти в окопах. Для багатьох патріотизм обмежується відрахуванням із зарплати 1,5 % на потреби армії, синьо-жовтою стрічкою на ремені або наліпкою-вишиванкою на капоті авто. Патріотизм може бути або щирим, або «про людське око». Гірше, коли з метою власної вигоди або через примус. Це наче ген, котрий або працює, або атрофований. Третього не дано.

– Леся Українка часто порівнювала слово зі зброєю. Як ви вважаєте, чи може нині слово зокрема і мистецтво загалом стати дієвою зброєю в нашій боротьбі за незалежність?

– Як і в усі часи, слово має бути чесним і чітким. Надто, коли воно йде від людей, які використовують слово як зброю, як цеглини в будівництві підвалин майбутнього держави, як прапор. Ми живемо в такий історичний час, коли і мистецтво, і митці повинні чітко визначитися і задекларувати свою позицію: вони – зі своєю країною і своїм народом, чи, прикриваючись цілковитим заглибленням у творчість, насправді цінують лише заробітки, і байдуже, у крові патріотів та рука, що перераховує гонорар чи ні. Відмовки на кшталт: «Я не тямлю в політиці», «Я за мир, тому проти війни», «Я нічого не розумію в тому, що відбувається» не пройдуть. Відсидітися не вдасться нікому. Не ті тепер часи. А мистецтво має бути патріотичним. Йдеться про всі види мистецтва. Воно має бути проукраїнським у своїй основі.

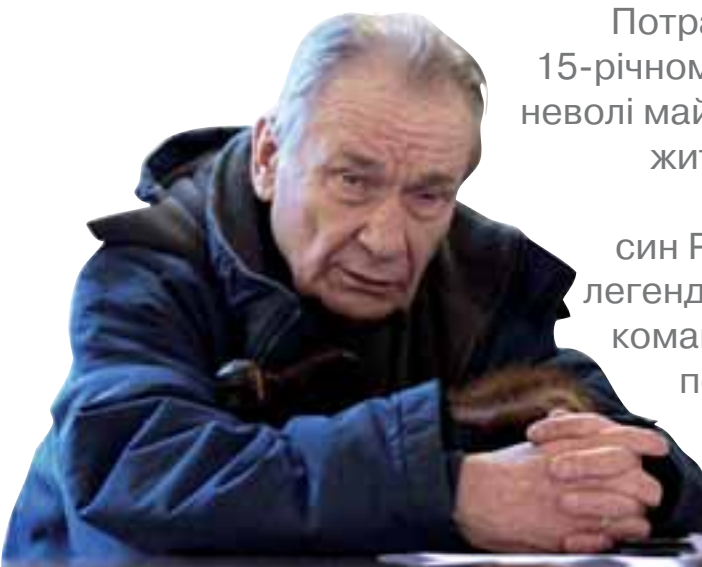
– Чого ви побажаєте Україні та українцям?

Перемоги. Миру. Щастя – особистого для кожного і загалом для країни. Саме в такий послідовності.

Світлана ПАТРА

НАШІ СТРАЖДАННЯ НЕ БУЛИ ДАРЕМНИМИ...

Потрапивши за ґрати в 15-річному віці, він провів у неволі майже 40 років свого життя. Герой України Юрій Шухевич – син Романа Шухевича, легендарного головного командира Української повстанської армії, яка протягом десятиліть не корилася ні гітлерівцям,

ні радянській владі. Особливо запеклий опір повстанці чинили каральним загонам НКВС, які після війни «наводили порядок» у Галичині.

Він з дитинства пізнав гіркоту сирітства, на власному досвіді переконавшись у «гуманності» радянської влади. А розпочалася наша розмова зі спогадів пана Юрія про дитинство

– Наша родина мешкала на території, яка перебувала у складі Польщі, – говорить Юрій Романович. – Сім'я була дружною, мене всі любили. Загалом у нас панувала атмосфера взаємоповаги. Пам'ятаю діда, який приносив додому газети та інформував нас про події у світі. Нас цікавила насамперед інформація про Карпатську Україну.

– Про вашого батька сказано і написано багато. А яким він запам'ятався вам, малолітньому хлопчині?

– Після вбивства польського міністра внутрішніх справ тата ув'язнили. І я разом зі своєю

матір'ю Наталею провідував його у польській буцегарні. Звісно, що сьогодні, коли пройшло стільки років, важко пригадати про що саме ми тоді говорили з ним. Але добре пам'ятаю, що зустрічав нас дуже привітно, притискуючи мене до себе, а на його очах у такі хвилини з'являлися сльози, хоча сентиментальною людиною він не був. Ті зустрічі і досі у мене перед очима. Коли батько звільнився, то намагався, попри всю зайнятість справами, якомога більше уваги приділяти сім'ї, особливо дітям. Ми, зокрема, за першої ліпшої можливості бували на природі.

ВІЗИТКА СПІВБЕСІДНИКА

Народився 28 березня 1933 року в селі Оглядів Тернопільського воєводства Польщі (тепер Львівська область) в сім'ї активного діяча Організації українських націоналістів і майбутнього головного командира Української повстанської армії Романа Шухевича. У 1939 році родина переїхала до Кракова, де проживала до 1941 року, а з 1941-го — у Львові. 1945-го НКВС арештувало матір і бабусю Юрія. Хлопчину та його 5-річну сестру Марію помістили до дитячого будинку, що був розташований на Донбасі. Незабаром йому вдалося звідти втекти і дістатись до Галичини.

1948 року юнак повернувся у Донецьк, щоб забрати з сиротинця сестру, але як син головнокомандувача УПА був арештований органами МДБ. Його засудили до 10 років ув'язнення. На той час Юрію виповнилося лише 15 років. Навесні 1950 року його возили на впізнання тіла батька, який загинув у сутичці і з каральним загоном НКВС.

У 1956-му Юрій був звільнений як неповнолітній, та незабаром він знову потрапив за ґрати. У 1958-му суд продовжив йому термін ув'язнення на 10 років. Друге покарання Шухевич відбував у мордовських таборах Росії. У 1968 вийшов на волю і оселився на Північному Кавказі — в Нальчику, де працював електриком. Та недовго: за політичну діяльність 1972 року його знову засудили до 10 років ув'язнення.

Перші 7 років Юрій Шухевич провів у тюрмі міста Володимир. 1973-го написав листа до ООН, через що його термін продовжили ще на 1 рік. З 1979 року перебував в ув'язненні в Татарській АРСР. Через важкі умови утримання осліп. З 1983-го протягом 6 років Юрія Шухевича насильно утримували в будинку інвалідів у Томській області. Він повернувся до Львова лише 1989 року.

Воїни УПА. Вони боролися і гинули за Україну

– **А так званий визвольний похід Червоної армії у 1939 році пам'ятаєте?**

– Ще б пак! Як зараз бачу молоденьких солдатів – худих, виснажених, одягнutih у поношені військові однострої, які проходили через наше село. Складалося враження, що їх силоміць пригнали сюди.

– **А як реагувало на їхню появу місцеве населення? Квітами зустрічало, як це стверджувала радянська пропаганда?**

– У нашому селі ніхто їх квітами не зустрічав, як ніхто і не вказував ворожого ставлення до червоноармійців. Можливо, в інших місцях так і було. Адже люди натерпілися від польської влади, яка всіляко знущалася з українців, вважаючи нас людьми другого сорту.

Втім і червоноармійці нікого з наших односельчан не ображали. Словом, «визвольний похід» розпочинався досить цивілізовано, це вже потім радянська влада показала свою звірину суть, кидаючи за ґрати тисячі галичан, розстрілюючи їх без суду і слідства.

– **З боку адміністрацій таборів, де ви тривалий час перебували, не було спроб схилити вас до співробітництва, аби знати, що відбувається за колючим дротом?..**

– Звичайно, були. Можливо, видамся дещо нескромним, але ж вони знали, чий я син, і акцент у своєму прагненні завербувати мене робили саме на цій обставині. Уявляєте, як сприйняли б у середовищі повстанців, які і після смерті батька продовжували збройну боротьбу, появу мого листа чи виступ на радіо, в яких би я зрікався його, закликаючи, скажімо, скласти зброю?

– **Мабуть, з обуренням...**

– Ні. Мене б просто прокляли як віровідступника, зрадника, що, як Іуда, продався за тридцять срібників. Спочатку мене переконували в тому, що боротьба «бандерівців є справою безперспективною», потім умовляли, обіцяючи різні поступки, а те й дострокове звільнення. Коли побачили, що це не діє, погрожували. Але я стояв на своєму, вважаючи, що краще померти, аніж зрадити пам'ять батька, ту

справу, за яку він боровся і віддав своє життя.

– **Ви, пане Юрію, не так вже й часто даєте інтерв'ю, в яких розповідаєте про свій життєвий шлях, який видався надто тернистим для вас. Тому, будь ласка, розкажіть хоч трохи про своє життя, значна частина якого минула в неволі...**

– Після того, як матір арештували, звинувативши в антирадянській діяльності, мене віддали до дитячого будинку, що містився в Чорнобилі, а згодом до Донецька. Звідтіля мені вдалося втекти, і я повернувся на рідну Львівщину.

– **Як же вам вдалося дістатися Галичини?**

– Мені в пригоді стало знання російської мови й уміння нею добре спілкуватись, чого я навчився саме на Донеччині. І коли міліцейські патрулі зупиняли мене, я починав спілкуватися з ними на «могучем язике», після чого в них дещо притуплювалась пильність, тож мене відпускали.

Не переповідатиму всі подробиці того, як я добирався до рідної землі, а скажу лише, що з

часом зустрівся з батьком. Після цього поїхав до Донецька, маючи наміри якось забрати з дитбудинку й сестру. Та мене там арештували. З цього моменту і розпочалося моє «ходіння по тюрмах і таборах».

– **Де й коли ви дізналися про загибель батька?**

– Коли не стало батька, я перебував у львівській тюрмі. Тож мене під конвоем привезли до управління МДБ для складання відповідного протоколу.

– **Яка була ваша реакція, коли ви побачили батька мертвим? Злякалися?**

– Словами важко передати ті почуття, що вирували в моєму серці... Але я не злякався. Я тоді подумав, що загибель – це не найгірше, що могло статися з ним. Мені на той час було лише 17 років, але я вже кілька років провів у тюрмі і розумів, що це за влада, мені неважко було уявити, як у НКВС повелися б з Романом Шухевичем – найзаклятішим їхнім ворогом. За нього там просто знущалися б, батькові довелося б витерпіти нелюдські муки. Адже відомо, що кати НКВС у своїй жорстокості до повстанців мало в чому поступалися німецькому гестапо. Після впізнання батька, мене знову повернули за ґрати.

– **Невже за стільки років ви жодного разу не потрапляли під амністії, які тоді оголошувалися?**

– Ні.

– **Але зрештою вас усе ж таки звільнили з-під варти...**

«Такої героїської боротьби взагалі не знає історія людства, в тінь пішли прославлені герої Тернопілів. На героїзмі УПА і визвольно-революційного підпілля будуть виховуватися нові українські покоління».

Генерал Роман Шухевич

– Вперше це сталося ще 1956 року на підставі того, що я був заарештований у неповнолітньому віці і відсидів у тюрмі 8 років.

– **І як склалося ваше життя після того, як вийшли на волю?**

– Поїхав до матері, яка була в заслання, а потім, коли її звільнили, ми повернулися до Львова. Та незабаром моє життя на волі скінчилося, бо прокурор рішення про звільнення опротестував, мотивуючи це тим, що я син «найзаклятішого ворога радянської влади».

Тож довелося мені добувати термін ув'язнення. Ну а потім мені ще додали 10 років, звинувативши в антирадянській агітації.

– **Умови перебування за ґратами були, мабуть, жахливими?**

– Будь-яка тюрма, будь-який табір – це, звісно, не санаторій. Та найтяжче було за часів Сталіна, коли ставлення до таких, як я, було найбільш жорстоким з боку тюремних адміністрацій, наглядачів. Нас, можна сказати,

і за людей не вважали: ми були ворогами народу, країни, всього світу. Після смерті тирана режим утримання дещо пом'якшав, але ненадовго – ще за Хрущова почали «закручувати гайки».

– **Коли ви зрозуміли, що втрачаєте зір, чи не звертали-ся до адміністрації з проханням надати медичну допомогу?**

– Звертався. Але отримав її лише один раз, а коли виникла потреба в повторному лікуванні, мені в ньому відмовили...

– **Коли ж ви нарешті вийшли на волю?**

– 1983 року мене відправили на заслання до Сибіру, де я пробув 6 років. Коли термін закінчився, повернувся до Львова. Оскільки в розпалі була так звана перебудова, мене ніхто не чіпав...

– **Пане Юрію, як ви, людина, яка протягом десятиліть поневірялася по радянських таборах, де втратили своє здоров'я, не озлобилися на весь світ?**

Радянська влада показала свою звірину суть, кидаючи за ґрати тисячі галичан, розстрілюючи їх без суду і слідства

– Знаєте, я людина віруюча. З раннього дитинства. Перебуваючи за ґратами, знав: рано чи пізно ненависна мені і багатьом моїм співвітчизникам радянська влада зникне. Адже трималася вона виключно на штиках НКВС, могутньому репресивному апараті, який існував у колишньому Радянському Союзі, та на брехні. Скажу відверто: певною мірою мені навіть шкода тих людей, які стільки років переслідували мого батька, врешті-решт вкоровивши йому віку, кілька десятиліть утримували і мене в неволі. Бо вони,

самі того не відаючи, були глибоко нещасними людьми, яких радянські вожді використовували у своїх цілях. Бог, гадаю, з часом кожному з нас воздасть по заслугах.

– **Скільки років ви провели в неволі?**

– За ґратами я пробув 31 рік і 6 років у засланні...

– **Український суд часів Януковича позбавив Степана Бандеру, Романа Шухевича звання Героїв України. Що ви думаєте з приводу цього?**

– Що можна сказати? Прикро,

що так сталося. Але як би там було, попри всі намагання деяких політичних сил, які не гребують засобами, дискредитувати імена борців за волю України, героями їх визнав народ. Я вдячний колишньому Президенту України Вікторові Ющенку, який присвоїв це високе звання моєму батьку, але цим самим Віктор Андрійович підтвердив народне визнання.

Впевнений: жоден суд не може позбавити людину звання Героя, якщо все її життя було героїським, якщо вона на рідній землі боролася зі зброєю в руках проти окупантів. Звідкіля б вони не прийшли.

Мій батько прожив героїське життя і загинув як герой, не потрапивши живим у руки НКВС, не видавши жодного свого бойового побратима.

– **Ті, хто ініціював і підтримував зняття з вашого батька звання Героя України, кажуть, що в нього, інших його побратимів з УПА руки по лікті у крові невинних людей, мовляв, УПА боролася не стільки з Радянською владою, скільки з населенням, яке не підтримувало її політику...**

– Такі твердження я чую майже 70 років і погодитись з ними аж ніяк не можу. Адже УПА і мій батько як головний її командир воювали не з мирним населенням, а з окупантами, тими, хто уособлював Радянську владу, її репресивну машину. То була народна війна з окупаційним режимом. Ви, мабуть, знаєте, що НКВС робило все можливе для дискредитації руху опору.

Зокрема, під виглядом «клятих бандерівців» кати вбивали людей, ґвалтували дівчат і жінок, доходило навіть до того, що вішали ні в чому не винних. І все це робилося, повторю, під виглядом вояків УПА!..

То була війна. А на війні, на жаль, все трапляється, також і прикрі помилки, які коштують людських життів. Не виключаю,

що були і жертви з боку населення, в яких винні повстанці. Річ в тім, що серед населення було багато завербованих спецслужбами агентів, які виказували їм наші криївки, зв'язківців тощо. Тож з ними чинили, як зі своїми ворогами.

А хіба радянські партизани були більш гуманними до поліцаїв, старост, бургомістрів, призначених німецькою владою? Але вони, за радянською версією, були запроданці. А ким в очах повстанців були агенти НКВС?..

Якщо навіть сьогодні наші спецслужби виявляють чимало запроданців, які працюють на Росію, так звані «ДНР» і «ЛНР», то що можна говорити про ті часи? Прикро, але в нашій історії завжди були зрадники, готові працювати й на найлютішого ворога...

– Як ви оцінюєте сьогоднішню політичну, соціальну ситуацію в Україні?

– Після проголошення Україною незалежності ситуація в ній завжди залишалася складною як у політичному, так і в соціальному сенсі. Адже в багатьох українців прижилися мікроби комуністичної зарази і вони, ностальгуючи за «світлим минулим», купувалися на солодкі обіцянки покращити життя. При цьому значна частина навіть не замислювалася, чи реально тим пройдисвітам од політики, які обіцяли рай земний, реалізувати свої обіцянки. Тому і віддавали за них свої голоси на виборах.

Національне пробудження більшості українців відбувалося – принаймні до недавнього часу – надто повільно, на відміну, скажімо, від литовців чи естонців. Сьогодні проти України ведеться так звана гібридна війна: на нашій землі перебуває російсько-терористичне угруповання, озброєне танками, артилерією, ракетними системами. У мене серце кров'ю обливається, коли я чую повідомлення про загибель від російських «Смерчів» і «Гра-

Путінська агресія розкрила очі навіть багатьом з тих, хто вважав росіян своїми «братами», щиро вірив у безкорисливість Кремля.

Ми обов'язково переможемо!

дів» українців, серед яких багато й дітей.

Але радий, що за роки нашої незалежності все ж виросло покоління українців, готових проливати кров за свою землю. Впевнений: з часом саме вони, люди мужні і патріотично налаштовані, визначатимуть обличчя Української держави!

– Як Вам, герою України, сьогодні живеться? Маю на увазі насамперед соціальні проблеми.

– Мені живеться нормально. Маю квартиру у Львові, дружину Лесю, яка доглядає мене, пристойну пенсію. Словом, на умови життя не скаржусь.

– І наостанок, пане Юрію, таке запитання: чи не шкодуєте ви за юністю і молодістю, проведеними в таборах радянської імперії, здоров'ям, втраченим там?

– Ще не було у моєму житті дня, коли б я пошкодував про це. Я, інші борці за волю України, страждали не даремно. Навіть у найстрашніші хвилини життя,

коли здавалося, що воно ось-ось обірветься, не розкаювався у своїх вчинках, свято вірив, що правда зрештою переможе. Так воно і сталося: маємо свою державу. І її потрібно розбудовувати, бо цього ніхто, окрім нас, не зробить.

Путінська агресія розкрила очі навіть багатьом з тих, хто вважав росіян своїми «братами», щиро вірив у безкорисливість Кремля. Ми обов'язково переможемо. Так, сьогодні дехто не вірить у це, мовляв, нам протистоїть могутня російська імперія, а її лідер користується авторитетом майже у 90 відсотків росіян. Але ж радянська імперія була в десятки разів сильнішою за російську, проте ми добре знаємо і пам'ятаємо, яка доля її спіткала. Ну а щодо високого рейтингу господаря Кремля, то він, цей рейтинг, у Сталіна і Гітлера був набагато вищий. Гадаю, така ж доля спіткає і цього «вождя».

Інтерв'ю записав
Сергій ЗЯТЬЄВ

СИЛА – В ЄДНАННІ!

Кожен народ проходить етапи історії, які визначають його подальшу долю. І горе тому, хто не знає свого минулого та не вміє робити висновків із історичних помилок. Нинішній доленосний період України – це не лише боротьба за цілісність та незалежність, це історичний шанс довести всьому світові, що наша держава заслуговує на щасливе майбутнє. Своєю гідністю й мужністю це доводять сьогодні українці. І вкотре нагадують собі й іншим націям: ворога можна перемогти лише гуртом

22 січня 1919 року представники двох держав — Української Народної Республіки і Західно-української Народної Республіки урочисто проголосили в Києві на Софійському майдані Акт Злуки. Ця подія назавжди увійшла в новітню історію держави як символ волевиявлення народу на шляху до політичної та економічної незалежності, до соборності,

об'єднання земель, на яких протягом століть жили наші предки.

І цей день назавжди залишиться в пам'яті українського народу як свято Соборності України. Адже високий принцип соборності своїх земель – найбагатіший у світі ідеал, до якого прагне кожна нація.

Ідея соборності була тим гаслом, що об'єднувало патріотич-

ні верстви української нації, тою провідною зіркою, що світила в найтяжчі часи, надихала на боротьбу за волю і незалежність.

Історично соборність спочатку мала релігійно-філософське наповнення і віддзеркалювала намагання досягнути єдності людей на основі загального віровчення. Збираючись разом у божому храмі, соборі, люди від-

чували себе захищеними і сильними у своїй єдності.

Згодом ідея соборності набула національно-політичного осмислення; стало очевидним, що конфесійні або політичні протистояння заважають економічному, культурному, духовному процвітання народу.

Соборність з часів Київської Русі була пов'язана з поняттями рівності і незалежності. Це поєднання боротьби за народну волю і національний суверенітет з прагненням до територіальної злуки всіх українських земель виразно виявилось в часи козацьких походів і Визвольної війни 1648-1654 років, проти кого б вони не були спрямовані (проти султанської Туреччини, Кримського ханства чи польської шляхти). Великою перемогою в цих зусиллях народу стало створення держави Б. Хмельницького, яка з'єднала більшість розірваних земель України.

Але згодом, за Андрусівським договором 1667 року державу на довгі століття поділили на Лівобережну і Правобережну частини – між Польщею і Росією. Це завдало важкого удару її економічному розвитку, загальмувало культурні процеси, відкинуло на багато років від цивілізаційного поступу європейських країн.

Та ідея соборності українських земель продовжувала жити в широких народних верствах і в інтелектуальній верхівці нації. XVII і XVIII ст. минули у безперервній боротьбі. Єдину власну свою і предків вітчизну закликали відстоювати правобережних і лівобережних українців їхні ватажки.

Яскраве вираження ідеї єд-

ності українських земель знайшли в документах Кирило-Мефодіївського братства. До його складу увійшли найкращі представники тогочасної української інтелігенції: професор Київського університету Микола Костомаров, службовець Микола Гулак, студент Василь Білозерський. Активну участь у роботі товариства брали письменник і педагог Пантелеймон Куліш і великий поет України Тарас Шевченко. Головною метою своєї діяльності товариство вважало утвердження національно-державної незалежності України з демократичним ладом.

За революційність членів товариства було суворо покарано, а найтяжче Тараса Шевченка – 10 років солдатчини у далеких оренбурзьких степах.

Наприкінці XIX ст. ідеї соборності відроджуються у працях відомого громадського діяча України Михайла Петровича Драгоманова. Наслідуючи кирило-мефодіївців, уявляючи Україну соборною, єдиною і вільною, він пішов далі, запропонувавши конституційний устрій, самоврядування і особисту свободу громадян.

У добу національно-визвольних змагань 1917-1920 років, збуджених світовою війною, остаточно викристалізувалась ідея створення самостійної соборної Української держави. Більше того – ця ідея знайшла свою державотворчу практичну реалізацію у створенні Української Народної Республіки. Споконвічна мрія українського народу про власну державу здійснилась і була законодавчо втілена в Універсалах

Центральної Ради, очолюваної М.С. Грушевським. Події в Росії – лютневий, а потім жовтневий переворот підштовхнули процес оформлення української автономії, а згодом і повної суверенізації, яка була проголошена IV Універсалом 22 січня 1918 року.

Повернімося до тих подій, які зумовили утворення української держави. 3 листопада 1918 року перестала існувати Австро-Угорська імперія. Напередодні цієї події Українська Національна Рада, яка зібралася 18 жовтня 1918 року, постановила: «Вся українська національна територія, Східна Галичина з граничною лінією Сяну враз з Лемківщиною, північно-західна Буковина і так звана Угорська Русь, уконституційовуються оцим, як Українська Держава». Так була узаконена Українська Держава.

Але на західно-українській землі, які були у складі Австро-Угорщини почала претендувати Польща: у Кракові 28 жовтня 1918 року утворилася Польська ліквідаційна комісія, яка проголосила, що Галичина належить Польській державі, і 1 листопада мала прибути до Львова, щоб оголосити владу Польщі на цих землях.

Події примушували українських діячів діяти рішуче. На засіданні Українського генерального військового комітету виступив його голова полковник Дмитро Вітовський, який сказав: «Як цієї ночі ми не візьмемо Львова, то завтра його візьмуть поляки».

З метою утвердити державність українського народу на власних землях у ніч проти 1 листопада у Львові група українських

військовиків на чолі з капітаном січових стрільців Дмитром Вітовським встановила українську владу. Ополудні відбулася передача влади делегації Української Національної Ради, хоч вона вже до цього була сувереном української західної держави.

13 листопада 1918 року проголошено утворення Західно-української Народної Республіки (ЗУНР).

Державний акт проголошення самостійної Західно-української Народної Республіки має незаперечне значення загальної національної історичної події, бо саме він став тим духовним фундаментом, що створив передумови для акта 22 січня 1919 року, який остаточно вирішив з'єднання всіх українських земель в одну соборну Українську державу.

Але в результаті дій польських військових організацій, які існували у Львові, розпочалася спочатку боротьба в місті, а згодом розгорілася польсько-українська війна. Керівництво польського повстання у Львові найбільшу надію покладало на допомогу ззовні: в той час у Польщі було 20 млн населення, а на Галичині –

до 4 млн. І варшавський уряд доручив комендантові краківської військової округи генералу Б. Рої підготувати експедиційний загін для походу на Львів.

З 21 листопада починається загальний наступ польських військ проти ЗУНР.

Дієву допомогу Західно-Українській Народній Республіці надала українська Народна Республіка, на чолі якої стала Директорія, перебравши владу від гетьмана Павла Скоропадського. Спільність інтересів цих українських держав, почуття єдності всього народу призвело до усвідомлення необхідності об'єднання двох держав в єдиній соборній і незалежній державі. Вже 1 грудня 1918 року у Фастові був підписаний попередній договір із УНР про об'єднання українських земель. Договір від імені Директорії підписали її члени — В. Винниченко, С. Петлюра, П. Андрієвський та Ф. Швець і від імені ЗУНР її державні Секретарі Л. Цегельський і Д. Левицький. У постанові Української Національної Ради від 3 січня 1919 року про ратифікацію цього договору, зокрема, стверджувалося: «Українська Національна

Рада, виконуючи право самоозначення Українського Народу, проголошує торжественно з'єднання з нинішнім днем: Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою в одну одноцільну, суверенну Народну Республіку».

Прагнення до утвердження єдності української нації знайшло своє втілення в офіційному Акті Злуки всіх українських земель, проголошеному 22 січня 1919 року в Києві на Софійському майдані і в усій Галичині. Під час урочистостей було прилюдно оформлено Акт Злуки між УНР і ЗУНР, що зафіксував відповідний Універсал Директорії Української Народної Республіки.

Відтоді західні землі стали складовою частиною єдиної Української держави і отримали назву Західної Області Української Народної Республіки.

Найбільш вражаючим організаторським досягненням уряду ЗУНР стала Галицька армія, в якій галичани вбачали важливий засіб захисту своєї державності. Багато офіцерів і генералів цієї армії на вищих керівних посадах походили зі Східної України, пройшли школу війни та колишньої царської армії.

Галицька армія протягом 1919 року брала участь у польсько-українській війні. Після боїв у травні-червні з поляками армія наполягала на тому, щоб продовжувати змагання за українську державу, вступивши у Східну Україну, і з'єднатися з Петлюрою у боротьбі з більшовиками. 16 липня 1919 року Галицька армія й тисячі цивільних західних українців під обстрілом польської артилерії переправилася через Збруч у Східну Україну. Збройна боротьба за Східну Галичину, в якій загинули 15 тисяч українців, закінчилася.

Відступ галичан на Східну Україну та їхнє з'єднання з силами Директорії були важливими в історії українського національного руху. Братні стосунки і зв'язки,

про які говорилося протягом поколінь, знайшли практичне втілення і масовий масштаб.

Залишалася надія, що ці два уряди (Директорії та ЗУНР), армії, з усіх боків оточені ворогами, зіллються в одне ціле і здобудуть українську державу. Щодо військового аспекту українці ще ніколи не були такими міцними. Вони мали під зброєю майже стотисячне загартоване в боях військо.

Однак незабаром стало зрозуміло, що розбіжності між двома урядами більші за можливість їх розв'язати.

Поступово Директорія під натиском Червоної армії, Денікіна втрачає свій вплив на події, втрачає території (1919-1920 рр.).

У листопаді 1920 року в Україні точаться запеклі бої в районі ріки Дністер між військами УНР та частинами Червоної армії. В подальшому армія УНР відступила за річку Збруч на територію, зайняту поляками. Її частини та підрозділи були роззброєні та інтерновані в польські табори. А з розгромом головних сил Н. Махна радянськими військами повстанський рух занепадає. Невдалим був і «льодовий похід» отамана Г. Тютюнника, учасники якого після перетин радянського кордону (листопад 1921 року) були розстріляні у м. Базарі на Волині.

18 березня 1921 року з підписанням Ризького мирного договору між РРФСР, УРСР і Польщею Українська Народна Республіка фактично перестала існувати де-юре.

Отже, Акт Злуки всіх українських земель від 22 січня 1919 року не набув розвитку. Але він залишився символом споконвічних прагнень українського народу до возз'єднання і доказом того, що весь український народ прагнув відновлення своєї державності. Він має особливу актуальність, оскільки з приходом більшовиків до влади питання державності України ще більше загострилося: в деклараціях і документах, розрахованих на привабливання мас, декларувалося право

народів на самовизначення, тоді як у своїй практичній діяльності нова влада робила все від неї залежне, аби знищити прагнення народів до утвердження незалежності їхніх держав.

Саме визвольна боротьба та Акт Злуки від 22 січня 1919 року як втілення об'єднавчих прагнень українського народу змусили більшовиків відмовитися від спроби поділу України, прийняти в березні 1919 року першу Конституцію Української Соціалістичної Радянської Республіки та оголосити про створення єдиної УРСР, але в ній не йшлося про утворення держави (республіки) українського народу.

Історичний досвід і військово-політичні реалії українського державотворення 1917-1920 років переконливо свідчать, що вагомим гарантом існування незалежної України є національні Збройні Сили

Сьогодні боротьба за державність України не закінчилася: їй протидіють ті сили, які і 97 років тому виступили проти самовизначення українського народу.

Історичний досвід і військово-політичні реалії українського державотворення 1917-1920 років переконливо свідчать, що вагомим гарантом існування незалежної України є національні Збройні Сили. Цього повчального історичного уроку ми не повинні забувати, особливо в нашій теперішній складній ситуації.

Недаремно Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Петро Порошенко у своєму зверненні з нагоди Дня Соборності наголосив, що відновлення територіальної цілісності України є головним пріоритетом. А такі надскладні завдання, як повернення України на Донбас та деокупація Криму, будуть виконуватися насамперед політико-дипломатичним та міжнародно-правовим шляхом з одночасним зміцненням обороноздатності держави та Збройних Сил.

«Лише сильне національне військо може бути гарантом соборності, незалежності, цілісності. Тепер ми маємо саме таку армію, якою пишаються співвітчизники, і яку поважає навіть ворог... Поважає, бо боїться», – наголосив глава держави.

Михайло БІРЧЕНКО

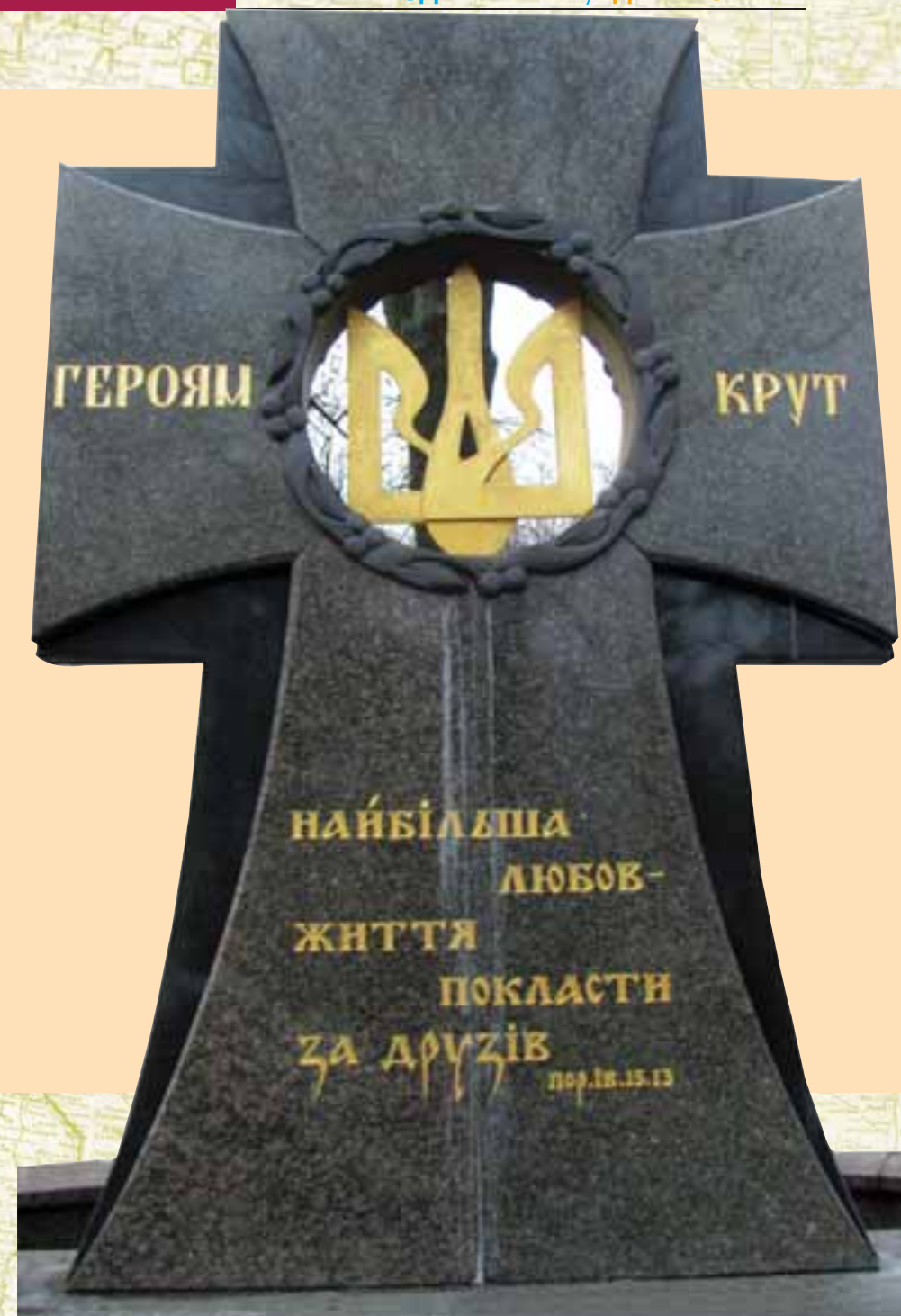
«Ми їх перестріляємо і переріжемо...»

22 січня 1918 року Центральна Рада IV Універсалом проголосила Українську Народну Республіку. Ті дні видалися надзвичайно складними для молодої держави. Адже частина країни була окупована російсько-більшовицькими військами, які, зібравши в Харкові так званий всеукраїнський з'їзд, проголосили на Лівобережній Україні радянську владу. Та цього їм було замало, і вони вирішили йти на Київ. Цю орду очолив колишній підполковник царської армії Муравйов, який перейшов на бік більшовиків і вирізнявся не лише особливою жорстокістю, а й патологічною ненавистю до українців.

– Товариші, я знаю, що багато хто з вас втомився, але наше завдання – взяти Київ, – звертався він напередодні походу на столицю УНР до своїх підлеглих. – І тоді ви зможете повернутися додому. Вам довелося багато страждати, але вони кров'ю відповідатимуть за ваші страждання. Якщо буде потрібно, не постою ні перед чим: каменя на камені не залишу в Києві. Мешканців не жаліти: ми їх всіх перестріляємо та переріжемо, нема чого боятися кровопролиття.

Українська Народна Республіка не могла дати ворогу достойну відсіч. Насамперед через відсутність боєздатної, добре вишколеної армії. Ось як описав тодішню ситуацію Володимир Винниченко у книзі «Відродження нації»:

«Це була війна під впливом... Наш вплив був менший. Він був уже остільки менший, що ми з великими труднощами могли скласти невеличкі дисципліновані частини й вислати їх проти більшовиків. Більшовики, правда, теж не мали великих дисциплінованих частин, але їхня перевага була у тому, що всі наші широкі маси солдатства не ставили їм ніякого опору або навіть переходили на їхній бік... що в селах біднота була більшовицька.

Єдиною активною мілітарною нашою силою була наша інтелігентна молодь... яка гаряче стояла за українську державність».

«Хто, як не ми?...»

5 січня 1918 року на зборах «інтелігентної молоді» – студентів Київського університету святого Володимира було створено курінь Січових Стрільців, який незабаром на шпальтах київських газет оприлюднив звернення до українського студентства. У ньому, зокрема, було сказано:

«Треба за всяку ціну спинити той похід, який може призвести Україну до страшної руїни і довічного занепаду».

Про ті події сказано й написано багато. Але ми пошлемось на їхніх безпосередніх учасників. Так, київський студент Левко Лукасевич у своїй книзі «Спогади на схилку життя» пише:

«Студентський курінь Січових Стрільців складався з добровольців – студентів вищих шкіл, які не були покликані під час війни на військову службу з огляду

«НА АСКОЛЬДОВІЙ МОГИЛІ ПОХОВАЛИ ЇХ...»

У січні 1918-го кілька сотень молодих українців ціною власного життя намагалися перепинити шлях на Київ російсько-більшовицькій орді. Юнаки, ще зовсім діти, добре знали, що їх чекає. Та, навіть загинувши у нерівному бою, битви вони програти не могли – майже через сто років, пам'ятаючи Крути, українці новий наступ орди спинили. Той самий ворог, та сама політика Кремля, та вже інші історичні умови. Нині в обороні нашої держави стоїть підтримане всім українським народом, сильне, озброєне і навчене Українське військо. Урок історії засвоєно добре

на молодий вік, чи поганий стан здоров'я, з учнів вищих класів українських гімназій, невеликої кількості вояків Першої юнацької школи кільканадцяти слухачів школи військових лікарських помічників, які, не роздумуючи про долю своїх родин, вступили до Студентського куреня.

Після короткого поспішного курсу муштри для неволодіючих зброєю студентів і учнів Юнацької військової школи, частина куреня Січових Стрільців, wraz із рештою юнаків, вирушила, з наказу командуючого північним фронтом сотника Шинкаря, на Чернігівщину, проти наступаючих більшовиків.

День 29 січня 1918 року видався похмурий і неспокійний. Маючи переважачі сили (більшовиків було до 3000 вояків), їхня лінія

виходила далі поза нашу з заміром нас оточити, проти чого ставили спротив наші юнаки на лівому й правому крилі. Від дев'ятої години ранку ворог почав обстрілювати наші позиції сильним рушничним вогнем. Потім розпочав артилерійську підготовку, яка тривала майже до кінця бою. Ворог постійно обстрілював нас.

...Це був дуже тяжкий відступ. Набоїв ставало щораз менше. Менш досвідчені стрільці віддавали набої кращим стрільцям, а самі вдягали на рушницю багнет, як єдину останню зброю, і понуро відступали під кулями наступаючого зі всіх сторін ворога».

А ось ті події очима Аверкія Гончаренка – командира зведеного студентського загону:

«В ніч з 26 на 27 січня я мав розмову по прямому дроту з Му-

равйовим. Його вимога у формі наказу звучала так:

“Прігатовіться к встрече пабе-даноснай краснай армії, прігатовіть абед. Заблужденія юнкероф пращаю, а афіцероф всьо равно расстреляю”.

Я відповів, що до зустрічі все готове. Передні частини червоних, ідучи в зімкнених колонах, очевидно, були певні нашої втечі. Зі станційної служби по апарату на їхні виклики ніхто їм не відповідав. Тільки-но червоні зблизились на віддаль пострілу, ми їх привітали сильним огнем чотирьох сотень і шістнадцяти кулеметів. Щойно під прямими пострілами переходили вони до розстрілень, з великими втратами у своїх рядах. Наступні відділи вже з потягу творили бойовий лад. Таким чином, більшовики зайняли по фронту лінію до п'яти кілометрів, маючи за собою безупинно надслані свіжі резерви і прихильно наставлене населення.

А ми... 500 молодих вояків і 20 старшин. Одні вояки місячними боями перемучені, інші – військово невивчені. Розтягнені по лінії фронту до трьох кілометрів, ми, в обороні зарання нашої державності, вступили в нерівний бій».

«То був цвіт нації...»

Так назвав юнаків, які полягли під Крутами і були розстріляні більшовиками, молодий поет Павло Тичина, виступаючи під час їхнього перепоховання на Аскольдовій могилі. І не помилюся. Адже абсолютна більшість хлопців були вихідцями з інтелігентних родин, де шанувалося все українське, вирізнялися палкою любов'ю до рідної землі. Тому, розуміючи всю небезпеку, і пішли боронити її від окупантів. Нам відомі здебільшого лише прізвища тих, хто намагався перепинити ворогу шлях на Київ. Але про деяких героїв ми все ж дещо знаємо. Зокрема, про двох Володимирів – Шульгіна і Наумовича. На їхніх прикладах укотре переконуєшся, що під Крутами не було випадко-

ІГОР ЛОСЬКИЙ

вих людей. Туди пішли справжні патріоти України, які не мислили свого життя без неї.

– Володя Шульгин змалку захоплювався творчістю Тараса Шевченка, Лесі Українки, інших українських письменників, – розповідає Оксана Борисюк, начальник відділу охорони та збереження пам'яток Державного історико-меморіального Лук'янівського заповідника, де перепохований хлопець. – Саме вони, як згадували потім рідні, формували світогляд юнака. А ще він неабияк цікавився історією українського козацтва, визвольних змагань нашого народу. Батько, дослідник Коліївщини, багато розповідав сину про боротьбу українців за волю.

Закінчивши гімназію зі срібною медаллю, він вступив на природничий відділ фізико-математичного факультету Київського університету. Під час навчання зумів об'єднати навколо себе студентів-українців. Їх виявилося не так уже й багато, але кожен із них твердо відстоював національні позиції.

Його товариш Володимир Наумович, за словами Оксани Петрівни, теж походив з родини, де панував український дух, батьки мали велику бібліотеку з творами українських письменників і поетів. Звісно, що атмосфера, в якій зростав хлопчина, не могла

АВЕРКІЙ ГОНЧАРЕНКО

не вплинути на його світогляд. До того ж брат юнака був першим міністром закордонних справ в уряді Української Народної Республіки. За спогадами сучасників, під час навчання в університеті святого Володимира хлопці гаряче підтримували політику Центральної Ради, вважаючи, що «давно назріла пора українцям мати власну державу».

Юнаки загинули під Крутами. І разом з іншими бойовими побратимами після вигнання більшовиків з Києва були перепоховані на Аскольдовій могилі. У 30-ті роки радянська влада зруйнувала кладовище. Проте родичі Володимира Наумовича зуміли перенести його прах і прах Володимира Шульгина на Лук'янівський цвинтар. Прізвища героїв не написали на надгробку, побоюючись репресій з боку влади. Лише зі здобуттям Україною незалежності на могилі героїв було вста-

новлено пам'ятник, на якому написано:

«Нема любові понад ту, що окропила кров'ю Крути...»

Слід зауважити, що чимало хлопців у майбутньому не склали зброї і продовжували боротьбу з більшовиками. Наприклад, Володимир Дзюблик, Василь Коваленко, Іван Митрусь, Семен Могила, Михайло Бензик, Левко Прядько, Петро Франчук та інші продовжили службу у кінному полку «Чорних запорожців», які вели затяту боротьбу з російськими військами. Багато крутян стали кавалерами «Залізного хреста за Зимовий похід і бої» – єдиного бойового ордена УНР, яким нагороджували за виняткову мужність у боях.

Герої не вмирають

За часів Радянського Союзу правда про події, коли російсько-більшовицький режим нищив Українську Народну Республіку, усіляко замовчувалася. Бій під Крутами не став винятком. Тому ця історія почала обростати різними міфами та вигадками. Наприклад, що Муравйов, у якого, до речі, руки були по лікті у крові киян, незадовго до того, як його розстріляли більшовики, хизувався, розповідаючи, як він та його вирошки мужньо билися з військами Симона Петлюри, стверджуючи, що Симон Васильович особисто керував боєм, хоча він того дня перебував у Києві!..

О. Климко. «Бій під Крутами»

Якщо говорити про точну кількість загиблих юнаків, то її, на жаль, ніхто і досі не знає. Принаймні документальних підтверджень немає. За свідченням безпосередніх учасників бою, які оприлюднили свої спогади за кордоном, це приблизно 250-300 осіб. Правда, цифру цю вже неодноразово спростовували

Могила Героїв Крут – Володимира Шульгіна і Володимира Наумовича

українські історики. Ми знаємо здебільшого лише імена тих, хто потрапив у полон чи був похований на Аскольдовій могилі.

У 30-ті роки на місці поховання крутян посадили парк, а після закінчення Другої світової війни захоронили останки радянських воїнів, загиблих під час визволення столиці України. Вперше на весь голос про юнаків, полеглих під Крутами, було сказано після набуття Україною незалежності. А 2006 року на залізничній станції Крути було відкрито Меморіал пам'яті Героїв Крут. А взимку 2012 року на Аскольдовій могилі було встановлено меморіальний знак у вигляді козацького хреста, в центрі якого висічений тризуб, під чим цитата зі святого Євангелія: «Найбільша любов – життя покласти за друзів».

В Івано-Франківську, Хмельницьку, Шепетівці, Дрогобичі є вулиці Героїв Крут. На їхню честь

Перепоховання загиблих 29 березня 1918 р.

названо і Львівський державний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Герої не вмирають. Вони живуть у назвах вулиць, скверів, площ. А головне – в нашій пам'яті.

Україну боронять духовні нащадки героїв Крут

Настає 2016 рік: від тих героїчних і водночас трагічних подій нас відділяють майже 100 років. Але й сьогодні проти України точиться війна. Її сценарій, як і на початку 20-х років минулого століття, написаний у Москві. Автори ті ж – російські вожді.

Аріднуземлю захищають тисячі молодих українців, серед яких багато добровольців. Вони, як і Аверкій Гончаренко, Володимир Шульгин і Володимир Наумович, Яків Рябокін і Митрофан Швидун та багато інших їхніх товаришів, вступили у смертельний поєдинок з російсько-терористичною ордою не через страх. Ними рухали і рухають почуття обов'язку, любов до рідного краю і бажання бути господарями у своїй хаті, а не коритись підступним зайдам. Я переконався в цьому особисто, спілкуючись з багатьма вояками Українського війська.

– Українці, не маючи протягом століть власної держави, натерпілись багато лиха, – говорить сержант Анатолій Білоус. – Через це ми втратили десятки мільйо-

нів людських життів. Сьогоднішні події дуже нагадують ті, що відбувалися майже 100 років тому. Але цього разу ми повинні зробити те, чого не зуміли наші прадіди: перемогти супостата, назавжди відбивши у нього бажання зазіхати на нашу свободу.

Не можна не сказати і ось про що. Тоді ми програли російсько-більшовицьким військам насамперед тому, що не мали сильної армії, вихованої на українських цінностях і готових захищати їх. Правду кажуть, що історія вчить того, що нічого не вчить: здобувши на початку 90-х незалежність, ми забули жорстокі уроки історії. Зокрема, хто впродовж століть усіляко знущався з українців, хто втопив у крові Українську Народну Республіку, хто виморив голодною смертю мільйони наших співвітчизників. Ми дозволили собі розслабитись. Та так розслабилися, що на 22-му році незалежності майже не мали нормальної армії, здатної нас захистити. Але, дякувати Господу Богу і тисячам, десяткам тисяч українців ми все ж зупинили орду.

У 1918-му були Крути і юнаки-студенти, які кинули виклик ворогу. У 2014-2015-х був донецький аеропорт і «кіборги», які під шаленими обстрілами з «Градів» протистояли тому ж ворогу. І Крути, і донецьке летовище стали символами незламності українського духу, прагнення до перемог. Пам'ятаймо про це!

Сергій ЗЯТЬЄВ

«ЗАГАДКОВА РОСІЙСЬКА ДУША»: БРЕХНЯ ЗАРАДИ «СВЯТОЇ СПРАВИ»

Поняття «російська душа», за твердженням самих росіян, передбачає співчуття, милосердя, пріоритетність інтересів сім'ї, повагу до батьків, щастя і благополуччя дітей, самоприниження і самозречення, применшення власних заслуг, потяг до справедливості, релігійність, доброту і гостинність, толерантність. Також воно містить і негативні якості: безтурботність, лень і обломовська мрійливість, пияцтво, похмурість, хандру, нездатність до об'єднання без «батьюшки-царя»

Письменник, публіцист і філософ Сергій Дацюк зазначає, що Росія – єдина у світі країна, яка двічі наважувалася на символічне ментальне вбивство: «філософський пароплав» 1922-1923 років, тобто в широкому сенсі явище висилки інтелектуалів з Росії після революції 1917 р., а також репресії щодо інтелектуалів і стимулювання їх до втечі на Захід з другої половини 60-х років ХХ ст. і донині.

Такий процес призвів до важливого явища в російській ментальності – домінування у російській політиці «ватників». Бездушність і недолугість «ватників» – це закономірний наслідок вигнання носіїв «російської душі» з країни.

Індивідуальна свобода в Україні породжує громадянство, тобто спроможність громадян брати відповідальність на себе. Колективний патерналізм у Росії породжує підданство, тобто делегування населенням відпо-

відальності влади і держави.

Українці виступають за вільний, позитивний і недержавний солідаризм на відміну від Росії, де домінує солідаризм примусовий, негативний і здійснюваний через державу.

Сьогодні росіяни вірять лише у справедливість для Росії і своєю світозлобою жахають увесь світ.

Ще одна риса російського менталітету – легітимація злочинства, хабарництва й обману. Це поєднується з протестним ставленням підданих у Росії до всіх і всяких покарань. Тобто державно-громадський патерналізм добрий лише тоді, коли закриває очі на хабарництво. Любов до «халяви» – це неминучий наслідок примусу до служіння державі, жертвності в ім'я громади.

За всім цим стоїть брехня, зведена сьогодні в ранг російської політики. У контексті війни РФ з Україною ця риса виявилася в усьому своєму різноманітті – брехня цілого російського сус-

Росіяни не жертви
путінської пропаганди,
вони – співавтори
всього, що відбувається

пільства за принципом кругової поруки (російських військових в Україні немає, обстрілюють мирних жителів українці тощо), тваринна ненависть до українців, яка доходить до вкрай негативних оцінок (нацисти, фашисти, карателі, нелюди тощо).

Своїє кульмінації усвідомлення брехні росіян досягає у висловлюванні Єгора Холмогорова: «Це війна. Війна – це шлях обману. Якщо треба для святої справи – будемо брехати всією країною». Брехня як принцип існування країни – це сильно. В історії жодна країна в таких масштабах такого робити не наважувалася. Навіть нацистська Німеччина до такої настанови не додумалася, хоча геббельсівська пропаганда була свого часу не менш сильною, ніж путінська.

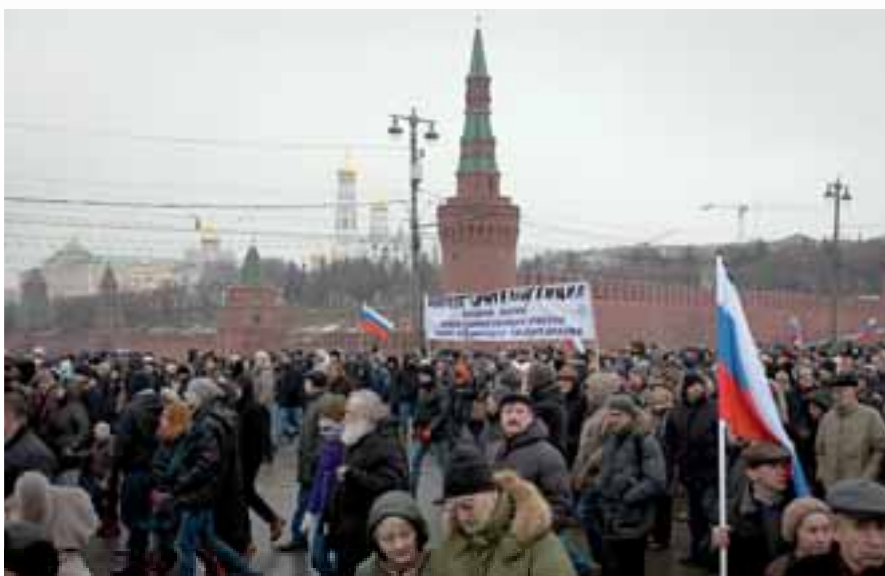
Це далеко не повний перелік рис російської ментальності, однак це та квінтесенція, яка дозволяє розуміти суть нинішнього російського народу, витоки його минулого, події його сьогодення і паростки його майбутнього.

Зважаючи на суперечливий характер стану російської ментальності, протиріччя між колективною ментальністю та індивідуальними устремліннями «російської душі», можна сказати, що ми спостерігаємо драму руйнування російської ментальності, її дисперсію та повернення до стихійних проявів «російської душі».

Російській еліті знадобиться більше одного покоління, щоб спробувати змінити ці характеристики ментальності народу. Однак еліта виявилася безсилою перед архайзацією і стимулюванням до агресії цілого народу з боку держави. І як цей процес не називай, а це ментальний розпад Росії, який неминуче призведе до розпаду політичного.

Зважаючи на це, російська цивілізація і сучасна західна демократія нині абсолютно протилежні полюси.

На запитання, чому Росія така, якою вона є, маємо різні відповіді. Зокрема, видатний історик

Рано чи пізно Росія зміниться. Це відбудеться після усвідомлення кожним громадянином цієї країни, що неможливо жити у брехні. Люди втомляться вірити в ідеали «хворих» вождів-тиранів

Василь Ключевський розглядав історію Росії передусім як історію колонізації, причому її «хвилі» чергувалися зі зривами, невдалими спробами бодай якоїсь модернізації (від «ліберальних» заходів Олександра I, а потім – декабристського повстання та реакції Миколи I у XIX ст. до провальних ринкових реформ Олексія Косигіна у 60-х роках XX ст., «похованих» брежнєвською суперконсервативною «стабільністю»). Чому так відбувалося? Річ у тім, що в Росії сформувалась «ідентичність агресора», яка викликає проведення будь-яких серйозних внутрішніх реформ.

Проблема в суспільстві, як стверджує доктор історичних наук, професор Василь Ткаченко, і вона полягає в тому, що народи СРСР чотири покоління жили за репресивного режиму. «Шматочок» Путіна є в кожній сучасній «російській людині», й не лише серед тих 86%, які його офіційно підтримують. Навіть ліберал Гавриїл Попов свого часу заявив дослівно таке: «Або Росія у XXI столітті буде великою державою, або її взагалі не буде».

Історик із Литви Альвідас Медалінскас, вивчаючи роль ідеології в сучасній зовнішній та безпековій політиці РФ та відповіді

Заходу на цей виклик, зауважує, що Путін має трьох авторитетних ідеологів минулого, на яких він спирається при побудові своєї стратегії. Це генерал Антон Денікін із його гаслами «единой, целостной и неделимой России»; філософ Іван Ільїн, автор апокаліптичної праці «Чем грозит миру расчленение России», який, зокрема, стверджував, що «украинский сепаратизм есть плод немецкой пропаганды»; і письменник Олександр Солженіцин, з яким Путін неодноразово зустрічався в останні роки життя лауреата Нобелівської премії і до думки якого, безумовно, дослухався.

Чи є шанс у російського суспільства стати демократичним? На думку російського історика, опозиціонера Олександра Ситіна у заданій Володимиром Путіним системі координат такого шансу немає й не буде, саме тому слід змінити цю систему. Це й буде конструктивним виходом, а не аналіз реальних або вигаданих «тайн русской души». Але тут, за словами О. Ситіна, слід мати на увазі: попри те, що російське суспільство не є єдиним і зберігає резерви для змін, ці зміни можуть бути й дуже несподіваними, зокрема й такими, після яких Путін здаватиметься «білим і пух-

настим». Адже в суспільстві, й це найбільше тривожить, накопичено величезний потенціал злоби й ненависті, не можна виключати й кривавий антизахідний бунт із закликами «трощити всіх іногородців» та «громити клятий Захід».

Як зазначає Ситін, не можна говорити, що російське суспільство є абсолютно інтегрованим у Російську державу, абсолютно підкореним нею. Люди насамперед хочуть, щоб їм дали спокій. Варто також пам'ятати про колосальну помилку, якої в 1991-1992 рр. припустився Борис Єльцин: проводячи «радикальні реформи», він дуже швидко зробив буквально жебраками десятки тисяч представників російської гуманітарної інтелігенції (викладачів, аспірантів, професорів).

– Інтелігенція того часу в абсолютній більшості була проєвропейськи налаштованою, а в результаті мусила просто виживати. Якими стали ті, хто вижив? Вони чудово розуміють, що робив, робить і буде робити Путін і куди він веде Росію, але, виходячи на трибуну, співають вождю «многая літа». Це закон виживання... – на-

голошує Олександр Ситін.

Побувавши в Києві на одній з міжнародних конференцій і повернувшись до Москви, Олександр Ситін зробив такий запис на своїй сторінці у Facebook: «На мій превеликий жаль, дуже давно не був в Україні. І ще більше шкода, що цей візит був дуже коротким. Це мій перший візит у Київ, який звільнився від рашкіного засилля і завоював право рухатися шляхом євроінтеграції, свободи і гідності.

У день приїзду пізно ввечері вклонився ще не завершеному Меморіалу героям Небесної со-

тні. Які прекрасні одухотворені обличчя на фотографіях! Цих людей шельмують і ображають у Росії всіма можливими способами. А вони загинули за свободу, за честь, за те, щоб жити без Росії, у якій і поряд з якою ніяка гідність і ніяка честь неможливі, неможливі в принципі! Вічна пам'ять і слава героям!»

Хочеться вірити в те, що рано чи пізно Росія зміниться, але це не відбудеться без усвідомлення кожним громадянином цієї країни, що неможливо жити у брехні і беззастережно вірити в ідеали «хворих» вождів-тиранів. Та поки що ми бачимо інше: вибудовуються нові, а також застосовуються і застарілі технології брехні. Нині інформаційний простір заповнює брехливе «братання» з Україною.

– Бажання миритися, яке з'явилося останнім часом, впливає з того, що режим Путіна відчуває, що повномасштабна війна в Україні закінчиться геополітичною поразкою «руського міра», – зауважує російський політолог і публіцист Андрій Піонтковський.

Оманлива жага миритися заправлялася російським режимом і після російсько-грузинського конфлікту. Та як би не старалися пропагандисти Кремля, більшість свідомих українців сьогодні вже цілком впевнені в одному, що гіршою за війну з Росією може бути лише дружба з цією державою!

Ольга ТАУКАЧ

ПРИКЛАДИ БРЕХЛИВОЇ РОСІЙСЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Основні концепти «кримської» промови Путіна:

1) ми — велика роз'єднана нація, тому мусимо збирати розкидані землі;

2) у нас багато націонал-зрадників — не ворогів народу, як було в радянській пропаганді, а саме націонал-зрадників, які виступають проти майбутнього нації;

3) Путін проголосив своїм священним обов'язком захист не громадян Росії, а етнічних росіян, людей, які розмовляють російською, а це, на думку Піонтковського, абсолютний зліпок з нацистської пропаганди.

Згодом ці концепти почали обростати додатковими міфологемами, ідеями про те, що росіяни — це арійське плем'я, яке спустилося з Карпатських гір і заселило всю Євразію аж до Сан-Франциско, що в росіян особливий генетичний код, особлива хромосома духовності, яка дозволяє протистояти аморальному релятивізму Заходу. Звідси і та ідея, що росіяни воюють в Україні не з Україною, а з декадентським англосаксонським світом.

Згодом з'явилася «Новоросія» — вісім областей України, які мають «повернутися» до складу Росії. Сьогодні це вже виглядає нісенітницею, але у травні-червні 2014 року цей варіант розглядався як цілком можливий до реалізації.

НАЙЖАХЛИВІША

30 січня 1950 року президент США Г. Трумен проголосив прилюдно програму створення «супербомби», який належало «затмарити» похмуру славу атомних бомб, скинутих 1945 року на японські міста Хіросима та Нагасакі. Розпочалася підготовка до вибуху атомної бомби, потужнішою за хіросимську у понад 1000 разів

Новий атомний монстр під кодовою назвою «Майк» мав вагу 82 тонни, висоту двоперхового будинку та потужність вибуху у 10,4 мегатонни. Випробування «Майка» відбулося на тихоокеанському атолі Еніветок, від якого після вибуху майже нічого не залишилося, а те, що не зникло під водою, перетворилося на радіоактивне пекло. Але треба відзначити, що американська термоядерна бомба була непридатна до бойового застосування за допомогою літака чи ракети.

Радянська зовнішня розвідка

здобула секретну технічну документацію щодо створення бомби, після аналізу якої радянські науковці виявили науково-технічну непридатність цього проєкту. Тож радянські вчені на чолі з Андрієм Сахаровим розгорнули активну діяльність зі створення першої у світі термоядерної авіатранспортабельної бомби. РДС-бс мала потужність значно більшу, за атомні бомби першого покоління, але у 20 разів меншу за «Майка».

Термоядерна РДС-бс була випробувана на Семіпалатинсько-

му полігоні 12 серпня 1953 року. Потужність вибуху становила 400 кілотонн, тобто 20 атомних бомб, скинутих на Хіросиму. Це було четверте випробування атомної бомби у СРСР з 1949 року.

Надалі розвиток термоядерних програм у СРСР та США йшов шляхом їхнього зближення: єдині закони фізики, а не шпигунські відомості, змусили вчених обох країн повторювати засекречені успіхи одні одних. До 1955 року учені СРСР і США окремо вийшли на загальне рішення проблеми, яке відкрило шлях до створення

ЗБРОЯ

атомних боеприпасів практично необмеженої потужності. Семіпалатинський полігон для випробування бомб мегатонного класу став непридатним, тож випробування нової атомної зброї було перенесене на острови Нової Землі в Баренцевому морі.

Радянський уряд 1958 року в односторонньому порядку оголосив мораторій на атомні вибухи. До нього приєдналися США та Великобританія. До початку мораторію США здійснили 199 випробувань, а СРСР – тільки 83. Виходячи з цього, Хрущов 1 вересня 1961 року виступив із заявою про припинення мораторію, та СРСР розпочав серію випробувань із 138 вибухів, які були здійснені протягом двох років. У найкоротший термін була спроектована і виготовлена 100-мегатонна авіабомба, вагою у 27 тонн, довжи-

ною 8 метрів, діаметром 2 метри. В історію вона увійшла під назвою «кузькіна мати» та була рекордною за потужністю серед усіх випробованих атомних бомб на 25% підвищивши радіаційний фон планети.

Бомба була дуже громіздкою навіть для найбільшого бомбардувальника Ту-95 і частково висувалася із фюзеляжа. Вона вибухнула на висоті 4 кілометри. Спалах можна було спостерігати з відстані до 1000 кілометрів. Величезний «гриб» від термоядерного вибуху здійнявся на висоту 65 кілометрів. Після вибуху через іонізацію атмосфери на 40 хвилин було перервано зв'язок із Новою Землею. Сейсмічна хвиля тричі облетіла земну кулю. За потужності 50 мегатонн зона цілковитого знищення становила близько 25 кілометрів. У сорока-

кілометровій зоні були зруйновані будинки, а на відстані 60 кілометрів можна було отримати опік третього ступеня.

Наслідки цього вибуху гнітюче подіяли на більшість свідків. Розпочався міжнародний рух за припинення випробувань атомної зброї. Але тільки 5 серпня 1963 року, коли СРСР досяг паритету в цій сфері із США, було підписано Московський договір про заборону випробування ядерної зброї у трьох сферах: атмосфері, космічному просторі і під водою.

Ядерна гонка 1963 року не зупинилася, але перейшла у більш контрольовані форми. Загалом проголошувалося п'ять мораторіїв на всі види вибухів. Починаючи з 1945 року, після першого випробування ядерної бомби в США, у всьому світі відбулося понад 2000 ядерних випробувань.

Перше випробування ядерної зброї відбулось 16 липня 1945 року в американській пустелі поблизу Лос-Аломоса, штат Нью-Мексико

Перше застосування атомної зброї

На початку серпня 1945 року у Сполучених Штатів Америки було дві атомні бомби (так звані «Товстун» і «Малюк»), які вони використали для бомбардування Японії, котру мусили примусити до капітуляції у війні.

6 серпня 1945 року спеціально обладнаний американський бомбардувальник Б-29 «Епола Гей» скинув «Товстун» на японське місто Хіросима. Після сліпучого вибуху в небо піднялася величезна грибоподібна хмара, що накрила уражене місто.

Втрати відразу після вибуху бомби становили 80 тисяч убитими і приблизно 40 тисяч пораненими. Було зруйновано дві третини міста, зокрема і 52 із 55 лікарень і медичних центрів. У наступні два тижні померло 12 тисяч людей, а радіація продовжувала вбивати людей протягом двох наступних поколінь. Меморіал пам'яті у Хіросимі містить список зі 138 890 імен.

Після зруйнування Хіросими

США знову закликали Японію до капітуляції. Але відповіді не було. Тоді 6 серпня 1945 року на місто Нагасакі було скинуто другу атомну бомбу («Малюк»), яка знищила 25 тисяч людей. 2 вересня 1945 року Японія капітулювала...

Мохенджо-Даро попередник Хіросими?

Близько 3500 років тому за незвичайних обставин загинуло стародавнє місто, яке увійшло в історію під назвою Мохенджо-Даро, що на хінді означає «пагорб мертвих». У рукопису «Махабхарата» розповідається про потужний вибух, що стався за появою в небі «засліплюючого світла» і «вогнів без диму». Від високої температури «вода почала кипіти» і «риби мали вигляд обгорілих». У катастрофі загинули всі жителі міста і були знищені всі будівлі.

Індійські археологи 1922 року знайшли залишки міста на одному із островів на річці Інд. По знайдених групах людських скелетів можна було визначити, що перед катастрофою жителі міста

спокійно ходили вулицями, не відчуваючи ніякої загрози. Однак масового захворювання, результатів епідемії на кістках не виявлено, не знайдено й слідів ударів або пошкоджень від якоїсь зброї. Немає також ознак повені, виверження вулкана або падіння великих метеоритів.

Водночас на каменях збереглися сліди швидкого оплавлення, пожеж як наслідок надзвичайно потужного вибуху. Однак не викликало сумніву: катастрофа відбувалася несподівано, раптово. Зараз панує гіпотеза: Махенджо-Даро спіткала доля Хіросими. Її підтверджують численні факти, наприклад, розкидані серед руїн шматки глини свідчать про те, що під час вибуху вони дуже швидко затверділи, а детальний аналіз показав, що оплавлення відбулося за температури 1400-1600 градусів по Цельсію. Є й інші сліди потужного вибуху: ділянка епіцентру, де всі будинки зрівняно з землею, чітко окреслена, тоді як до околиць міста ступінь зруйнування помітно зменшується. Загальна картина, безперечно, дуже на-

гадує наслідки сучасних атомних вибухів. На користь цієї гіпотези свідчить і те, що саме в Індії знайдено скелет людини, радіоактивність якого перевищувала норму.

Американську ядерну зброю винайшли емігранти

Навесні 1943 року у невеличкому селищі Лос-Аламос розпочалося будівництво наукового центру створення ядерної зброї, заведеного під назвою «Манхетенський проект», який очолив відомий американський фізик-теоретик Оппенгеймер. Навколо нього зібралося близько 30 науковців, серед яких були італієць Фермі, угорець Спіллард, датчанин Нілс Бор, українець Ю.Костяківський.

Вони становили ядро лабораторії. Спочатку головним було вивчення ядерних властивостей урану-235 та плутонію-239. Керівництво «Манхетенського проекту» поставило перед Оппенгеймером завдання — скласти першу атом-

ну бомбу зразу ж після одержання необхідної кількості ділимим матеріалів, що могло бути виконано протягом 1945 року.

Для випробування атомної бомби було обрано район Аламогордо на полігоні розміром 27 на 40 км. На початку 1945 року стало відомо, що необхідна кількість матеріалів буде накопичена до літа. Розпочалася швидка підготовка до випробування атомної бомби. 7 травня 1945 року на полігоні було висаджено в повітря 100-тонний заряд звичайної вибухівки, щоб перевірити сітку датчиків і приладів, які повинні були зафіксувати всілякі характеристики ядерного вибуху. 12 та 13 липня 1945 року із Лос-Аламоса на полігон було доставлено частини першої у світі атомної бомби. До 15 липня вона була складена, перевірена і поставлена на 33-метрову сталеву вишку, де до вибуху перебувала під посиленою охороною. Це була плутонієва бомба, яку було вирішено випробувати на поліго-

ні, а уранову бомбу випробувати шляхом бойового застосування.

Випробування плутонієвої бомби відбулося 16 липня 1945 року. Внаслідок вибуху на 370 метрів навколо була знищена вся рослинність і утворився кратер, в центрі якого було чашоподібне заглиблення у 1,8 метра діаметром 37 метрів. Сталева конструкція вишки випарувалася. Сталева труба діаметром 10 см і заввишки 5 метрів, яка була вмурована в бетон і закріплена розтяжками на відстані 150 метрів, також випарувалася. На відстані 500 метрів від основної точки вибуху знаходився масивний сталевий циліндр вагою 200 тонн. Циліндр був оточений міцною сталеву конструкцією заввишки 21 метр, міцно скріплений з бетонною основою. Внаслідок вибуху вона була виврвана із бетонної основи, перевернута і розірвана на шматки...

Зараз у сукупному світовому арсеналі ядерних озброєнь налічується майже 20,5 тисячі боєголовок.

Із них майже 5000 вважаються повністю боєздатними, а приблизно 2000, які є на озброєнні в США і Росії, можуть бути застосовані впродовж короткого часу.

Україна 1991 року стала першою та єдиною державою, яка добровільно відмовилася від ядерної зброї. На той час ядерний бойовий потенціал України був третім у світі після США та Росії. 1994 року головні ядерні держави світу – США, Росія та Велика Британія як країни, що володіють основним арсеналом ядерної зброї, підписали з Україною так званий Будапештський меморандум, який гарантував Україні безпеку її суверенітету в обмін на відмову від свого немирного атома. Але 20 років по тому саме Російська Федерація, яка є одним з гарантів незалежності та територіальної цілісності відповідно до Будапештського меморандуму (!), не лише підступно анексувала український Крим, а й розпочала гібридну війну на Сході нашої держави...

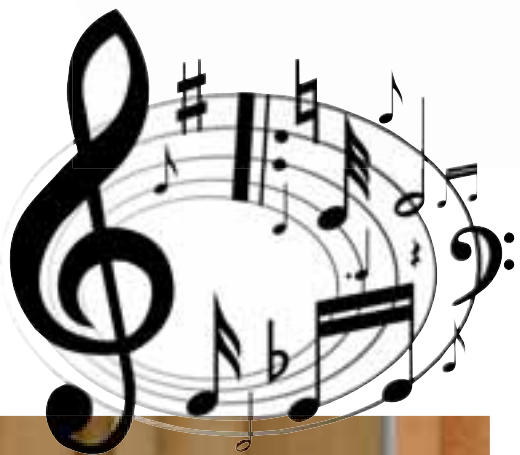
Євгеній СИДОРОВ

5 грудня 1994 року між Україною, США, Росією та Великою Британією був укладений міжнародний договір щодо неядерного статусу України – Будапештський меморандум. Насамперед ця угода містить пункти, що гарантують суверенітет та безпеку України, але анексія Криму та події на Сході країни продемонстрували, що Російська Федерація нехтує власними міжнародними зобов'язаннями

ПІД ЧЕРНІГІВСЬКИМ БРЕНДОМ

У всі часи пісня була потужною зброєю у боротьбі з ворогом. Сильне рідне слово та прекрасна музика спроможні не лише вести в бій, зміцнювати бойовий дух, лікувати рани, а й наповнюють воїнів непереможною енергією життя. Тож коли разом з дитячими листами на передову линути українські героїчні пісні, наші воїни стають непереможними! Саме так аргументували у Військово-музичному центрі Сухопутних військ Збройних Сил України випуск музичного альбому Марини Гончаренко «Всі до бою!»

Задум створити свого роду «музичний артснаряд» у солістки Військово-музичного центру Сухопутних військ – заслуженої артистки України Марини Гончаренко виник ще 2014 року. Вже тоді в її творчому доробку було кілька композицій, присвячених українським воїнам. Загалом до альбому увійшло 12 пісень, серед них як давно відомі «Коліскова для мами» та «Я живий, матусенько, живий», так і зовсім нові. Цей альбом має особливе значення, адже в кожній пісні часточка душі її авторки та виконавиці...

Щоб підтримати наших захисників у цей непростий для України час, зміцнити бойовий дух українських військових та надихнути їх на перемогу, Марина Гончаренко та її колеги з концертами регулярно відвідують бійців у зоні АТО. Проте в перервах між гастрольями на Сході заслужена артистка України охоче розповіла нашим читачам про історію створення свого музичного альбому, героїзм українського солдата на передовій та власні враження від спілкування зі справжніми патріотами України.

– Марино Анатоліївно, як створювався ваш музичний альбом «Всі до бою!»?

– Ідея створити диск пісень під такою назвою в колективу Військово-музичного центру з'явилася давно. До своєї мети ми йшли не один рік. Війна на

Сході України значно пришвидшила цей процес. Тематика створення пісень народжувалася сама собою. Від початку російської агресії ми отримували чималу кількість листів з віршами та музикою. Люди близько до серця сприймали загибель наших хлопців. Над чимось просто замислювалися, щось переробляли, а щось просто доопрацьовували, і з того виходила пісня, яка припадала до душі глядачам і слухачам. Також слова для пісень отримувала з журналів, газет, від знайомих, котрим боляче за Україну, і всі свої емоції, думки, переживання вони викладали у віршах. Деякі тексти писала сама.

– Багатьох глядачів вразили такі композиції, як «Крила янголів», «Українські батальйони», «Всі до бою!»...

– Пісня про янголів народилася у співавторстві з моєю знайомою Іриною Єременко. Вона подарувала мені свої вірші, які сповнені болем за хлопців, полеглих на Майдані. Наприклад, на поезію до пісні «Українські батальйони» я натрапила у жовтневому випуску журналу «Військо України» 2014 року. Це вірші дружини українського військовослужбовця Людмили Гуцалюк, жінки, яка не з чуток знає про життя захисників України та події на Донбасі. Це дуже зворушлива композиція. А от народження пісні «Всі до бою!» було несподіваним. Її текст надійшов до нас

Нині в нас є те, що дає сили та оптимізм вірити в позитивний розвиток – це саме наші військові. Без них невідомо, чи жили б ми в державі Україна

факсом з міста Запоріжжя від громадянина Григорія Королюка. Ці слова справді чіпляють серце, беруть за душу, спонукають до дій. Саме цей текст надихнув мене на створення пісні, і дав назву моєму пісенному альбому. Пісню «Всі до бою!» між собою називаємо «Перемога». Адже це те, чого прагнуть усі українці, щоб ця війна скінчилася і запанував мир на нашій землі.

– З яким почуттям ви їдете до військових, чи легко співати в тамтешніх умовах?

– З великим позитивом. Люди, які приймають нас у зоні проведення антитерористичної операції, бувають різними. Коли я співаю захисникам, по їхніх очах бачу, що вони сприймають мене як часточку того мирного життя, що вони залишили. Мені здається, хлопцям наші приїзди і виступи дають впевненість у нашій перемозі, дають ствердження, що вони роблять дуже потрібну і благородну справу, і навіть відчуття маленького куточка рідної домівки.

– Що означає для вас український воїн, захисник?

– Вони – герої. Для мене особисто такий патріотичний підйом українців в лютому 2014 року

став відкриттям. Ніхто не очікував, що в нас такі мужні захисники в своїх переконаннях, своїй вірі і любові до рідної землі. Це стосується як наших військових, так і простих чоловіків. Я навіть не підозрювала, що при такій напруженій обстановці у країні ці люди залишать свої домівки, дітей, робочі місця, свої справи та робитимуть все можливе, щоб відновити мир в Україні. Всім матерям, дружинам, дівчатам хочеться вклонитися і подякувати за синів, чоловіків. Справжній бойовий та патріотичний дух цих воїнів я бачила на власні очі на передовій.

– А чи були у вашій родині військові?

– У мене дід був офіцером. На жаль, він загинув під час Другої світової війни. Служив в інженерних військах, котрі завжди були попереду інших підрозділів та забезпечували як відступ, так і успішне просування радянських військ. Про свого дідуся я дізнавалася від рідних і досі горджуся ним. Його можна порівняти із загиблими українськими героями сьогодення. Він тоді, як і вони зараз, віддав найдорожче – своє життя задля звільнення рідної землі від ворога.

– Розкажіть, будь-ласка, як почалася ваша творча кар'єра у Військово-музичному центрі?

– У Військово-музичному центрі я працюю з 1998 року. Раніше він був 7-м військовим оркестром Північного оперативного командування. Це – моя друга сім'я. Ми – однодумці, а наш колектив відомий не тільки в Україні, а й у Європі. З людьми, які поруч зі мною, хочеться працювати. Належити до цього колективу – це немов бути у творчому осередку людей, які прагнуть добитися чогось нового та робити кроки вперед. Коли панує така атмосфера – хочеться віддавати часточку своєї душі заради улюбленої справи. Впродовж різних часів, і скрутних, і більш-менш благополучних, і в період розквіту центру я завжди дарувала глядачам свою відвертість, любов та творчість.

– Чи має шанси українська патріотична та військова пісня стати для українців пріоритетом?

– Сьогодні військово-патріотичні пісні в Україні уже набули неабиякої популярності. Дуже багато аматорів, патріотів, військових з передової пишуть, складають та співають про всенародний героїзм в боротьбі за нашу волю. Нині ми бачимо неймовірний сплеск патріотичних почуттів та національного піднесення. І слово, і пісня зміцнюють патріотичний дух і надихають на великі подвиги. Я вірю, що українська військово-патріотична пісня стане для українців номером один.

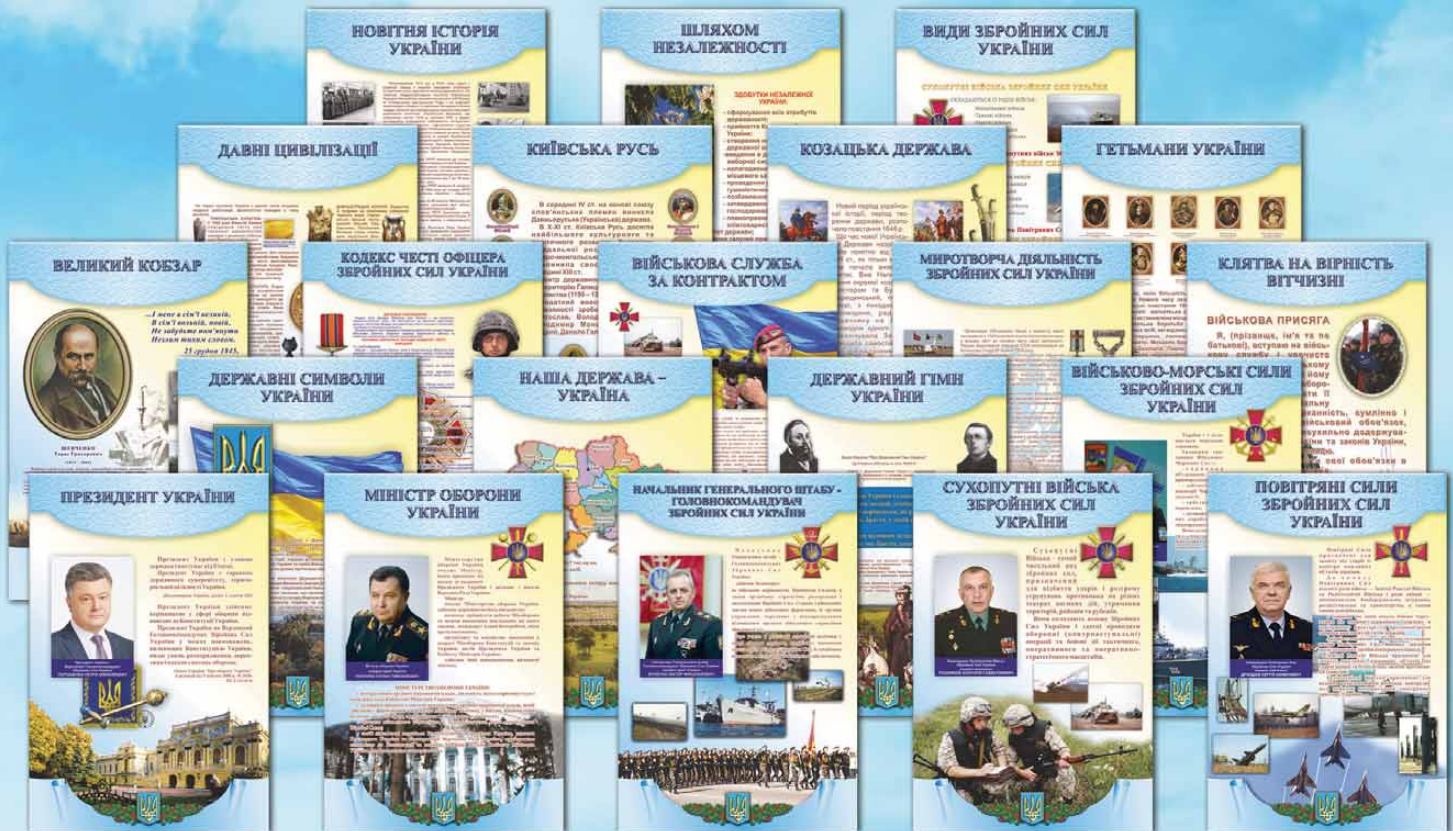
– А які слова ви б адресували нашим хлопцям, які сьогодні беруть участь в АТО?

– Вогонь боротьби породив справжніх героїв. Нині в нас є те, що дає сили та оптимізм вірити в позитивний розвиток, – це саме наші військові. Без них невідомо, чи жили б ми в державі Україна. Я горджуся вами! Ви найкращі! Вірте в перемогу, і вона обов'язково настане.

Олег СУШИНСЬКИЙ

ОФОРМЛЕННЯ НАОЧНОЇ АГІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ МІСТЕЧОК, ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН, ШТАБІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Для народознавчої світлиці

З вартової служби

Зі стрійової підготовки

Стенди, таблички, знаки

Плакати та стенди можуть бути виготовлені
на папері
на папері з ламінацією
на самоклеїці з ламінацією
на пластику
на пластику з рамкою

Плакати можуть корегуватися за розміром і змістом за бажанням замовника.

м. Київ, вул. ПЕСТЕЛЯ, 11
тел. +38(044) 236 89 48, 332 99 01
+38(067) 417 79 83
e-mail: pestel@i.com.ua

Формений одяг для української армії

ТОВ «Торнадо» засноване у 1994 році і спеціалізується на виробництві форменого одягу, а також засобів індивідуального захисту для силових відомств України.

При розробці враховуються всі тенденції на ринку армійської форми, особливу увагу приділено функціональності, зовнішньому вигляду і комфорту. Костюми забезпечені великою кількістю кишень. Тканина має експлуатаційні характеристики – вони зносостійкі.

В офісі компанії постійно діє виставка зразків продукції, представники якої завжди проконсультують клієнта з питань серійної продукції, ознайомлять з новими зразками обмундирування і спорядження для ЗСУ.

- Костюм камуфльований «Комбат», «Multicam»
- Костюм камуфльований «Комбат», «A - Tacs AU»
- Костюм «Горка», «Multicam»
- Розвантажувальні системи, підсумки, аптечки
- Ремені брючні, тактичні
- Головні убори
- Натільна білизна
- Шеврони, фурнітура
- Спорядження різне

